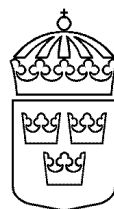

Riksdagens protokoll 1996/97:89

Tisdagen den 15 april

Kl. 13.00 – 15.54

Protokoll
1996/97:89

1 § Överlämnande av vårpropositionen

*Överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 1 TALMANNEN:

Debatten inleds med att finansministern för riksdagen redovisar vårpropositionen. Därefter genomförs en debatt i enlighet med de regler som överenskommits mellan företrädare för riksdagens partier och som framgår av talarlistan.

Vid dagens debatt kommer ett nytt tidtagningssystem att prövas. Debattdeltagarna kan själva kontrollera tidsåtgången via monitorn som är placerad på bordet framför podiet. Men vi kommer dessutom att som förut lämna skriftliga meddelanden om förbrukad tid.

Jag överlämnar härmed ordet till finansminister Erik Åsbrink.

Finansministern överlämnade 1997 års ekonomiska vårproposition 1996/97:150.

Anf. 2 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Sällan har jag känt en sådan glädje som när jag nyss lade 1997 års ekonomiska vårproposition på riksdagens bord. För när annars kan en finansminister glädjas i sin ämbetsutövning än när han kan presentera ett program som sätter in stora resurser, som är hederligt intjänade och inte upplånade av utländska bankirer, för att skapa nya jobb och bekämpa arbetslösheten, och samtidigt befäster allt starkare statsfinanser och värnar ett fast penningvärde?

Det är förvisso remarkabelt att vi har nått dithän. Det var inte länge sedan som vi befann oss i en helt annan position. Sverige hade för några år sedan OECD-områdets största budgetunderskott. På några år slogs över 500 000 jobb ut, och den fulla sysselsättningen avlöstes av en lika hög som fördärlig arbetslöshet. Det var skyhöga räntor, minskande produktion, ras i investeringarna och den tröstlösa synen av fabrikslokaler som stod tomma och förföll. Företag som slogs ut – det var illa nog. Människor som slogs ut – det var än värre. Ingenting väcker ett mer berättigat ursinne än när människor som vill och kan arbeta förvägras att göra detta.

Fru talman! Uppgiften att vända denna utveckling har gått före allting annat. Det måste ske snabbt, och i en omfattning som få trodde var möjlig. Det föll på den socialdemokratiska regeringens lott att vid sitt tillträde i oktober 1994 inleda det mödosamma saneringsarbetet. Praktiskt

alla människor har fått bidra till budgetsaneringen. Att den har inneburit inte bara nedsedskurna utgifter utan även höjda skatter har förbättrat det fördelningspolitiska utfallet. Men ändå har bördorna känts tyngst hos de mest utsatta grupperna – hos dem som redan i utgångsläget hade de minsta ekonomiska marginalerna.

Därför är det glädjande att vi nu kan se resultaten börja komma, och det snabbare än vi själva hade räknat med. De offentliga finanserna har förbättrats i en takt som saknar internationellt motstycke. I år kommer Sverige att med råge klara den nivå på underskottet, högst 3 %, som regeringen satt som mål. Nästa år, 1998, är målet ambitiösare. Då skall de offentliga finanserna vara i balans.

Räntorna har gått ned avsevärt. Sverige är praktiskt taget det enda landet där löntagarnas och pensionärernas inkomster inte gröps ur av stigande priser. Den starka exportutvecklingen gör att vi kan amortera utlandsskulden. De kraftigt ökade investeringarna lägger en stabil grund för stigande produktion och inkomster i framtiden.

Denna goda utveckling har ännu inte resulterat i en bättre arbetsmarknadssituation. Tvärtom var sysselsättningsutvecklingen förra året en besvikelse – i Sverige och i hela Europa.

Fru talman! Ingenting är viktigare för oss socialdemokrater än att med all den kraft och fantasi vi är mäktiga bekämpa arbetslösheten. Nu återvinner vi den handlingsfrihet som hade gått förlorad. Sverige är i dag ett av de få länder som kan sätta in mer resurser för att öka sysselsättningen utan att äventyra de allt starkare offentliga finanserna. Målet att underskottet skall vara borta 1998 skall vi infria.

Den positiva utvecklingen av de offentliga finanserna skapar ett utrymme utöver detta som regeringen vill använda för att genomföra ett fempunktsprogram för arbete och utbildning. Delar av det programmet skall vi börja genomföra redan i år.

Den första punkten gäller vården, omsorgen och skolan. Detta är omistliga delar av välfärden – de verksamheter som alla människor värdesätter. Regeringen tillför 4 miljarder kronor redan i år, och totalt 8 miljarder årligen fr.o.m. 1998. Vi höjer kvaliteten genom att temporärt tillämpa den s.k. Kalmarmodellen över hela landet från den 1 juli i år. Besluten om hur resurstillskottet av nya pengar skall disponeras bör fattas lokalt. Men det är ingen tvekan om vad de flesta människor anser: Pengarna skall gå till en bättre vård, en bättre omsorg och en bättre skola. På vissa håll kan befintliga arbetstillfällen värnas, på andra håll kan nya jobb skapas.

Den andra punkten gäller utbildningen. Sverige står inför en andra utbildningsrevolution. Den högre utbildningen byggs ut ytterligare. Den kvalificerade yrkesutbildningen förstärks. Vuxenutbildningen inom kunskapslyftet utökas än mer. En ny modern lärlingsutbildning införs. Vålbildade människor hävdar sig bättre på arbetsmarknaden och gör att Sverige blir mer konkurrenskraftigt. Många orter i landet kommer att stimuleras. Det blir nya idéer, nya företag och nya arbetstillfällen.

Den tredje punkten gäller att utveckla arbetsmarknadspolitiken. Genom att vi tillför ökade resurser kan kvaliteten höjas och arbetsmarknadsutbildningen hållas uppe. Vi erbjuder äldre arbetslösa en tillfällig avgångsersättning under 1997. Dessutom aviserar vi förslag om en s.k. generationsväxling. Vi föreslår också regelförändringar för att öka det

Prot. 1996/97:89

15 april

*överlämnande av
vårpropositionen*

lokala inflytandet och göra det möjligt att använda arbetslöshetsersättningen mer flexibelt.

Den fjärde punkten gäller att skapa hållbar tillväxt. Det skall ske genom omfattande lokala investeringsprogram. Det skall ske genom investeringar i ny energiproduktion, effektivare energianvändning, ökad forskning och utveckling. Det skall också ske genom ett nationellt investeringsprogram för infrastrukturen. Det handlar bl.a. om Botniabanan och Inlandsbanan, men även om storstadsprojekt i Stockholm och Göteborg.

Den femte punkten gäller att ytterligare förbättra företagsklimatet i Sverige. Regeringen föreslår skattesänkningar, framför allt för de mindre företagen. Det blir lättnader i ägarbeskattningen och i skattereglerna för fåmansbolagen samt en utvidgning av sänkningen av arbetsgivaravgifterna för små företag. En viktig insats avser sänkt produktionsskatt på vattenkraft, som är särskilt viktig för den elintensiva industrin. Mer pengar avsätts också för att stödja kooperativt och kvinnligt företagande.

För att klara en ökad sysselsättning under de kommande åren måste lönebildningen fungera bättre. Detta är ett ansvar främst för arbetsmarknadens parter. Regeringen studerar nu de synpunkter som kommit från parterna i syfte att reformera lönebildningen. Regeringen kommer inom kort att tillsätta en utredning för att arbeta vidare med olika konstruktiva förslag, bl.a. för att förstärka medlingsfunktionen.

Fru talman! De insatser som jag har nämnt finansieras till en mindre del genom höjd tobaksskatt och engångsvisa besparingar. Till största delen finansieras de genom ett växande överskott i de offentliga finanserna under de kommande åren.

Regeringen vill nu precisera det mål om överskott i de offentliga finanserna fr.o.m. 1999 som riksdagen tidigare har ställt sig bakom. Vårt förslag är att etablera ett överskott om 2 % av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Det målet skall nås gradvis till år 2001.

Trots att fempunktsprogrammet kostar mera än de 10 miljarder kronor som regeringen ursprungligen hade utfäst sig att satsa klarar vi de budgetpolitiska målen med balans 1998 och ett växande överskott därefter. Det uppkommer rent av ett ytterligare utrymme från 1999. Det vill vi inte inteckna nu, men det ger en möjlighet att överföra pengar från den offentliga till den privata sektorn fr.o.m. 1999. Vi vill göra det på ett sätt som ökar rättvisan och jämlikheten i Sverige.

Fru talman! De föreslagna insatserna ingår i en uppgörelse med Centerpartiet. Det finns en majoritet i riksdagen bakom förslagen. Än en gång har det gått att på ett förtroendefullt sätt vidareutveckla det samarbete mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna som har betytt så mycket för att sanera statsfinanserna och stärka den svenska ekonomin. Jag vill här uttrycka min stora uppskattning av de förtjänstfulla insatser som Per-Ola Eriksson har gjort i detta sammanhang.

De planerade åtgärderna, tillsammans med den konjunkturuppgång som blir allt tydligare, leder till att arbetslösheten börjar minska redan i år och sysselsättningen stärks. Vi kommer successivt att närma oss målet att fram till år 2000 halvera den öppna arbetslösheten.

Sverige står väl rustat att möta de närmaste åren med ökad framtidstro och tillförsikt. Vi är på väg mot högre tillväxt, förbättrad sysselsättning och höjd välfärd.

Fru talman! Det ljusnar för Sverige.
(Applåder)

Prot. 1996/97:89
15 april

---

*överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 3 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Dagens vårproposition visar att den socialdemokratiska regeringen är en avvecklingsministär. Efter förslaget om en förtida avveckling av kärnkraften kommer nu förslag om en förtida avveckling av arbetskraft – allt i syfte att dölja det monumentala misslyckandet när det gäller arbetslösheten. Priset, urholkat välstånd, kommer medborgarna att få betala.

Den politik som regeringen i vårpropositionen kallar Europas mest offensiva sysselsättningsstrategi går ut på att vi svenskar skall arbeta mindre i stället för att arbeta mer. Arbetslinjen, som hittills haft bred uppslutning i Sverige, överges till förmån för avvecklingslinjen.

Politiken bygger enligt vårpropositionen på att vi skall efterfråga mer fritid, att sjukfrånvaron inte längre skall minska, att produktiviteten i svensk ekonomi inte längre skall öka så starkt och, för att citera propositionen själv, att såväl generationsväxlingen som möjligheterna till tillfällig avgångsersättning och expansionen av utbildningen förväntas hålla tillbaka arbetskraftsutbudet.

Färre i arbete i stället för fler i arbete är avvecklingsministären Perssons linje.

Med de förutsättningar som finns i propositionen, som naturligtvis kan ifrågasättas, beräknar regeringen att den öppna arbetslösheten år 2000 kan uppgå till 4,5 % av arbetskraften. Men till det skall man lägga dem som finns i åtgärder, och det är ytterligare 4,4 %, och dessutom, som redovisas i propositionen, 188 000 människor i extraordinära utbildningsinsatser därför att det inte finns tillräckligt många jobb. Det är ytterligare 4,4 %. Sammantaget är det en arbetslöshet på över 13 % år 2000. Det är i stort sett samma arbetslöshet som i dag. Det innebär att ungefär 600 000 människor, då liksom nu, kommer att drabbas av arbetslöshetens gissel, många sedan lång tid.

Det innebär att kostnaden för oss alla ligger kvar på enorma 35 000 kr per hushåll i genomsnitt varje år med så hög arbetslöshet därför att människor inte får producera någonting och därför att de måste ha stöd för att klara sin ekonomi. Det är alltså 35 000 kr per svenskt hushåll i genomsnitt för att arbetslösheten inte kan pressas tillbaka av regeringen. Det innebär naturligtvis att bidragsberoendet inte bara ligger kvar hos dem som är arbetslösa utan också hos de många låg- och medelinkomsttagare som betalar dryga skatter för att arbetslösheten är så hög och som har liten marginal och blir beroende av bidrag.

Denna utveckling har vi fått därför att regeringen, med stöd av Centerpartiet, vägrar lägga om politiken och skapa de goda förutsättningar för företagande och nya jobb som skulle kunna ge en annan dynamik, minska arbetslösheten och öka välståndet.

Erik Åsbrink tog i debatten upp att lönebildningen måste fungera väl och att arbetsmarknaden skall vara flexibel. Men han lägger inte fram några sådana förslag. Man inser sedan flera år tillbaka att det krävs, men

det kommer inga förslag och fler och fler blir arbetslösa under längre och längre tid. De kraftiga skatteskärpningarna på arbete, företagande och investeringar ligger fast i sina huvuddrag. Små randförändringar nedåt görs, men inget mer.

Det regeringen föreslår i form av åtgärder för att dra ned arbetskraften är inte heller finansierat, trots att skatten nästa år höjs med 6–7 miljarder kronor. Det gäller framför allt skatten på arbete för låg- och medelinkomsttagare. Erik Åsbrink säger att regeringen räknar med att kunna ta i anspråk ett budgetöverskott som nästa år skall vara nästan 14 miljarder kronor, men det är inte sant. I det överskottet räknar han in allas våra pengar till pensionerna, den premiereserv på 11 miljarder kronor som för varje år blir en skuld till svenska medborgare. Det finns inga 14 miljarder att fördela.

Man tar inte heller någon hänsyn till de 20 miljarder som förtidsavvecklingen av Barsebäck kommer att kosta. Till det kommer en slapp utgiftsprövning i största allmänhet. Det har gått bättre på inkomstsidan än vad man har räknat med, men budgetprocessen förutsatte att man i stället skulle ha en rejäl utgiftsprövning. Nu försämrar man budgetmarginalerna för åren 1997, 1998 och 1999.

Målen man sätter upp för budgetpolitiken är också märkliga. Målet för en socialdemokratisk regering, och uppenbarligen också för Centerpartiet, är att varje år i framtiden skall hushållen överbeskattas med 7 000 kr för att få ett permanent överskott som går till det offentliga. Hushållen skall inte få det bättre. Det är det offentliga som skall klara detta.

När det gäller budgetstrategin väljer man att låta det höjda partistödet från förra årets budget ligga kvar, men samtidigt drar man bort ytterligare pengar för dem som verkligen behöver vårt gemensamma stöd. Man minskar bl.a. stödet till tolktjänst för döva och dövblinda. Jag har väldigt svårt att förstå sådana budgetprioriteringar från regeringens sida.

Fru talman! Den 2 maj kommer vi moderater att presentera en annan politik. Dess utgångspunkter är att företag och människor skall kunna växa, att massarbetslösheten skall kunna elimineras genom tillräckligt många nya jobb och inte genom en avveckling av arbetskraft och att det skall vara möjligt att leva på sin lön. Stat och kommun skall lösa sina kärnuppgifter, sjukvård, äldreomsorg och stöd till dem som verkligen behöver stöd på ett bra sätt.

Fru talman! Vår politik syftar till att utveckla Sverige, inte till att avveckla jobben.

(Applåder)

Anf. 4 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! När den första ekonomisk-politiska överenskommelsen mellan Centerpartiet och regeringen presenterades i april 1995 minns jag att moderaternas talesman sade att samarbetet var för smalt och för svagt. I likhet med andra dystra sibyllors tal har det nu dementerats.

De förslag som nu läggs fram efter överläggningar mellan Centerpartiet och regeringen visar att den gemensamt formade politiken är både stark och hållfast. För många människor är vardagen alltjämt otrygg. Pengarna i den egna plånboken upplevs ofta som för få. Alltför många är arbetslösa. Människor känner oro för tryggheten och kvaliteten i vården, i barn- och äldreomsorgen. Föräldrar och barn efterlyser ofta bättre skolor.

Nu har politikens och demokratins möjligheter vidgats. De senaste årens uppoffringar har inte varit förgäves. Men nu gäller det att sköta ekonomin så att politiken kan tillgodose de behov som medborgarna förväntar sig att folkstyret skall tillfredsställa.

För några år sedan var var tredje krona i budgeten en lånad krona. Sverige har visserligen ännu behov av att omsätta gamla lån. Men svenska representanter behöver inte längre, som tidigare, kröka rygg inför bankirer och penninghandlare. Sverige har blivit starkare.

Nu vänds budgetunderskott till överskott. Handlingsfriheten inför framtiden ökar. På så sätt har Centerpartiet och Socialdemokraterna rätt att göra anspråk på att vara frihetens partier framför andra i denna kam-mare. Långivarnas förmyndarskap och tvång kan vi undanröja. Det var ingen självklarhet för två år sedan. Med stärkta offentliga finanser ökar utrymmet för att främja sysselsättning och företagande och skapa en håll-bar utveckling i hela Sverige. Nu går vi från defensivt sparande till offen-sivt satsande, utan att för den skull äventyra saneringsprogrammets ge-nomförande.

Centerpartiet har sedan 1991, utan att huka för uppgiften, medverkat till att lösa den ekonomiska krisen. Det har varit ett mödosamt men nöd-vändigt arbete. Nu kan för första gången under 1990-talet en tydlig vänd-punkt noteras, en vändpunkt med rätt innebörd – från defensiv till offen-siv, från underskott till överskott. Tvärtemot olyckskorparnas kraxande våren 1995 har det blivit ordning i statsfinanserna snabbare än någon vågat drömma om. Det är bra, och det är en förutsättning för att med kraft kunna angripa arbetslösheten.

Nu skall politiken inriktas på att skapa varaktiga överskott i de offent-liga finanserna, så att statsskulden successivt kan avvecklas. 1998 är statsbudgeten i balans. Åren därefter skall vi ha ett varaktigt överskott. Det långsiktiga målet är ett överskott på 2 %. Statsskulden som andel av BNP fortsätter att sjunka. Räntorna sänks till nära hälften. Räntemargina-len till Tyskland är nu bara en tredjedel jämfört med april 1995. Inflat-ionen är den lägsta inom OECD-området. Utgiftstaket som andel av BNP sjunker.

Det är tack vare samarbete och ansvarstagande som vi har tagit upp Sverige på fast mark igen. Det sämsta för Sverige och vårt lands befolk-ning vore en återgång till den förstelnade blockpolitikens tid med ideliga återställare, med konfrontation i stället för konstruktivt samarbete. Nu finns det utrymme för en offensiv politik, för fler jobb och bättre villkor för företagen. Vi kan satsa kraftfullt på utbildning och bättre kompetens. Vård, omsorg och skola får ökade resurser. Vård, omsorg och skola är viktiga ingredienser i vårt välfärdssamhälle. Steg för steg kan vi också pressa tillbaka arbetslösheten.

I dag finns det anledning att känna optimism och framtidstro i större utsträckning än någonsin tidigare under 1990-talet. Men det innebär inte att vi kan blåsa faran över. Inflationsbrasan får inte tändas igen genom en lönebildning som avviker från omvärldens. Därför är lönebildningen av central och avgörande betydelse för att Sverige skall lyckas att långsiktigt klara finanserna och för att vi också skall ha en god konkurrenskraft gentemot omvärlden. Sänkt matmoms och sjunkande räntor har medfört att löneökningarna betyder mervärde när plånboken används. Vi får inte låta den vinsten gå till spillo.

Sverige behöver fler jobb. Vi behöver framför allt fler jobb i den privata sektorn. Därför behövs det fler företag och fler företagare. Därför medverkar också Centerpartiet till sänkt skattetryck för småföretagen, de s.k. fämansbolagen. Sänkningarna av arbetsgivaravgiften vidgas nu till en lönesumma på 850 000 kr. Det främjar småföretagen, det främjar tjänstesektorn. Högriskskyddet i sjuklöneperioden utvidgas också. Den som vill starta eget företag – och sådana människor behöver vi fler av – ges rätt till tjänstledighet under sex månader. Tidigare har vi återinfört kvittningsrätten och förbättrat en rad möjligheter när det gäller riskkapital för att just främja småföretagen. De åtgärder som nu föreslås innebär också att vi främjar nyföretagande och småföretag.

Direktavdrag skall införas för investeringar i biobaserad energiproduktion för att påskynda omställning av energisystemet och också skapa sysselsättning. EU:s miljöstöd till jordbruket utnyttjas fullt ut, vilket tillför samhällsekonomin 700 miljoner kronor. Lantbrukets roll som framtidsnäring stärks därigenom ytterligare. Insatserna för kooperativ och kvinnors företagande stärks genom att ytterligare resurser anslås till kooperativt företagande och kvinnors företagande.

Produktionsskatten på vattenkraft sänks. Vi slår vakt om den elintensiva industrins möjligheter. Vi måste skapa en hållbar utveckling. När det nya växer fram fasas det miljöskadliga och omoderna ut. Det skapar en förnyelsekraft som svenska folket får nytta av. Inte mindre än 5,4 miljarder kronor satsas de närmaste åren för att stödja lokala investeringsprogram, så att det hållbara Sverige kan skapas. Det nya kommer till.

Till det skall också läggas niomiljardersprogrammet för omställning av energisystemet, dessutom också ytterligare satsningar när det gäller infrastrukturinvesteringar i olika delar av vårt land.

Sverige skall bli en ledande kunskapsnation. Kunskapslyftet skall nå hela folket. Det skall ske i hela landet, och det skall ske under hela livet. Därför förstärks satsningen på utbildning och kompetensutveckling. Satsningen på vuxenutbildning stärks till att omfatta 40 000 platser. Den decentraliserade utbyggnaden av högskolorna fördubblas från 30 000 till 60 000 nya platser. Den kvalificerade yrkesutbildningen tillförs också ytterligare platser – 1 500 nya platser i år och ytterligare 2 800 platser 1998. Centerpartiets mångåriga krav på lärlingsutbildning blir verklighet. Pilotförsök inleds redan hösten 1997.

Vi skall värna sjukvården. Vi skall värna omsorgen. Vi skall slå vakt om skolan, som tillförs ökade resurser. Oron för kvaliteten och jobben möts genom att ytterligare 8 miljarder kronor satsas fr.o.m. 1998 och 4 miljarder kronor innevarande år. Det är i allra högsta grad god centerpolitik att värna vården av de sjuka, att ha en bra äldreomsorg och en bra skola för de unga.

Till tryggheten hör också ett rättsväsende som fungerar tillfredsställande. 200 miljoner kronor tillförs nu området, för bl.a. tillskott till polisen. Det kommer att ske en förändring när det gäller de privata pensionsförsäkringarnas ställning vid inkomstberäkning av efterlevandepension.

Nyckelord är också effektivare och decentraliserad arbetsmarknadspolitik. Ett system med generationsväxling skall genomföras. Unga arbetslösas inträde på arbetsmarknaden skall underlättas. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall handla mer om kvalitet än kvantitet.

Fru talman! Sammantaget kommer de åtgärder som nu föreslås att kraftigt förbättra förutsättningarna för vårt land och för möjligheterna till fler jobb. För varje arbetslös som kan få arbete gör vi en mänsklig besparing av betydande värde. Nu skapas ett starkare Sverige. Vårt land står inför nya möjligheter.
(Applåder)

Anf. 5 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det har sagts att den här vårbudgeten är regeringens sista chans. Socialdemokrater har själva sagt det. Det är med vårbudgeten vi skall vända opinionen. Bedömare av svensk ekonomi har också sagt det. Skall någonting ske med massarbetslösheten den här mandatperioden är det nu förslagen allra senast måste komma.

Nu har vi facit i hand. Ni tog inte chansen. Vårbudgeten är de missade möjligheternas dokument.

Om de som talade om sista chansen hade rätt är saken klar: Socialdemokraterna gör en brakförlust i valet i september 1998, och massarbetslösheten består.

Det är bra att kommuner och landsting får mer pengar så att uppsägningarna där minskar. Ni lovade i valet 1994 att de skulle upphöra, så det är hög tid att ni uppfyller det löftet. Jag tror att det behövs ytterligare insatser för att våra äldre skall få en värdig vård och för att de människor som lider i vårldköerna skall få en snabbare behandling. De 8 miljarderna är ett viktigt steg på vägen.

Men det är inte bra – utan ofattbart – att ni nästan inte gör någonting för att få fart på de nya jobben. Av de 16 miljarder ni anser att ni kan disponera för insatser för jobben går en enda till rimligare skattevillkor för företagare, trots att ni själva säger att det är där de många nya jobben skall komma. Resten är ökade offentliga utgifter. Socialdemokraterna är på väg att göra sitt klassiska misstag; att tro att man kan expandera den offentliga sektorn utan att företagssektorn växer samtidigt. Det enda nya är att motorvägar i storstäderna numera blivit en del av det ekologiska samhället.

Betänk följande statistik som har kommit de senaste dagarna. Sverige har nu högre arbetslöshet än EU:s genomsnitt. Vi är ett av de få EU-länder där arbetslösheten ökar. Vi hade 1996 den näst lägsta tillväxten av alla EU-länder. Det är 40 000 fler som är arbetslösa nu än för ett år sedan.

Det var några fakta. Låt oss nu ta fantasin till hjälp för att förstå.

Tänk er att de över 700 000 arbetslösa bestämde sig för att en dag samfällt protestera mot regeringens politik genom att bilda en mänsklig kedja. Vi vet att många av dem är i psykiskt och fysiskt dålig kondition, så låt säga att 50 000–100 000 inte orkade vara med. Men om resten mötte upp skulle arrangörerna kunna forma en kedja som sträckte sig från Erik Åsbrinks finansdepartement i Stockholm ända till Göran Perssons bostad i Malmö. Tänk er detta: att åka från Stockholm till Malmö, mil efter mil, timme efter timme, och hela tiden vid vägkanten se arbetslösa människor, hand i hand, med en meters lucka. Tänk er detta. Södertälje, Nyköping, Norrköping. Mil efter mil av individer som vill arbeta men inte får arbeta. Linköping, Mjölby, Jönköping. Mil efter mil av kreativa, duktiga människor. Värnamo, Ljungby, Markaryd. Mil efter mil av det

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*Överlämnande av
vårpropositionen*

bästa Sverige har: våra människor. Helsingborg, Landskrona och ända in i Malmö centrum. Så lång skulle kedjan bli.

Skulle prioriteringarna i vårbudgeten bli desamma efter en sådan upplevelse? Jag tvivlar på det!

Också era egna har ju förstått vad som behövs. LO och partiet i Göteborg skrev för någon vecka sedan till er om ett förslag: Sänk skatten för småföretagare; det är enda chansen! Jag såg också en tidningsintervju med ordföranden i ert partidistrikt i Östergötland, som kallade de förslag ni har för stolpskott utan verklighetsförankring. Kommunalrådet i Norrköping, som nu sitter med Ericssons neddragningar, säger i samma intervju: "Det är oerhört viktigt att vårpropositionen inte bara handlar om arbetsmarknadspolitik. Hittills har vi över huvud taget inte haft någon offensiv näringspolitik."

Men han och alla andra får vänta förgäves. Ingenting sker med sjuklöneperioden. Ingenting sker med de orimliga momsreglerna. Ingenting – nästan – sker med arbetsgivaravgifterna. Den lilla sänkning ni gör är bara att ta tillbaka en liten, liten del av den höjning ni genomförde i början av mandatperioden. Ingenting sker med arbetsrätten. Nästan ingenting sker med dubbelbeskattningen av investeringar.

Ingenting sker med lönebildningen. Den skulle ju vara löst den 1 april, men det visar sig nu vara ett aprilskämt. Nu skall en ny utredning tillsättas. Vilken i ordningen? Man häpnar.

Ingenting sker med tjänstesektorn. Om Dan Anderssons viktiga utredning om hushållssektorn får vi bara veta att den remissbehandlas.

Ni justerar beskattningen av s.k. fåmansbolag. Det är utmärkt, men tyvärr en mycket liten droppe i ett mycket stort hav.

Det här är min huvudinvändning: Var är tillväxtåtgärderna? Vi kan väl inte pensionera oss ur krisen?

Jag åker omkring i Sverige och säger att vi inte behöver fler skatter utan fler skattebetalare. Det är så vi får resurser till vård och skola. Då nickar människor instämmande. Men er politik går ut på att få ännu färre skattebetalare än vi redan har i massarbetslöshetens Sverige. Äldre i arbetslivet skall få känna att de är oönskade därför att de tar upp en plats som en yngre skulle ha. I tabellerna ser man tydligt hur de resultat i fråga om minskad arbetslöshet som ni tillskriver er helt enkelt beror på att färre skall bry sig om att söka arbete. Kampen mot arbetslösheten har blivit en kamp mot arbetskraften.

En nyckelfråga är då naturligtvis: Hur trovärdig är den siffra ni anger i en tabell om 4,5 % öppen arbetslöshet år 2000? Svaret är: tyvärr inte särskilt trovärdig.

För så här är det: Nu är det 1997, och nu är arbetslösheten drygt 2 % högre än vad ni spådde för två år sedan. Det motsvarar nästan 100 000 människor. Nu påstår ni att arbetslösheten om drygt två år skall vara 2 % lägre än vad Konjunkturinstitutet förutspår. Slutsatsen av den prognos Svante Öberg, som då var statssekreterare i finanssen, skrev in i vårpropositionen för två år sedan är väl inte att den killen brukar ligga 2 % för högt – nu är han chef för Konjunkturinstitutet – men det är just det ni säger. Skulle det inträffa att Svante Öberg den här gången har rätt faller inte bara ert arbetslöshetsmål utan också målet om budgetöverskottet.

Det är naturligtvis positivt att statsfinanserna är på väg att komma i balans. Att vi skulle beta av budgetunderskottet när den akuta konjunk-

turkrisen var över var nödvändigt, och så skulle naturligtvis ha skett också med en borgerlig regering. Förbättringen är påtaglig. Men för att ni också skall kunna visa upp det där åtråvärda överskottet, som ni tror att ni behöver för att vinna valet 1998, har ni tagit till en metod som jag tycker är tveksam. Som Bo Lundgren påpekade bokför ni mina, Erik Åsbrinks och alla andras individuella pensionsinbetalningar under 1998 – dessa äger vi ju själva individuellt, och vi kan få veta på kronan när hur mycket vi har att fordra av staten – som löpande statsinkomster. Så gjordes inte i Konjunkturinstitutets novemberrapport, men det hade ändrats till marsrapporten. Regeringen har samma bokföring.

Nu råkar det vara så att inbetalningarna är så stora att de nästan motsvarar det budgetöverskott som ni anser uppstår i 1998 års budget. Erik Åsbrink yttrade sig om det här i en TV-kommentar i lördags kväll – i polemik mot mig – och gav då intrycket att det jag hade sagt på något sätt var fel. Därför skulle jag uppskatta om finansministern kunde bekräfta att det jag har sagt är rätt. Det står uttryckligen i propositionen, men alla har ju inte tillgång till den. Har jag rätt eller fel när jag säger att premiereserverna inräknas på budgetens inkomstsida 1998?

I försök att vinna poäng på denna vårbudget har en socialdemokrat kallat den för en vårbudget. Med tanke på att ni lägger beslag på pensionsspararnas pengar och sätter sprätt på dem tycker jag att solochvårbudget ligger närmare till hands.

Om regeringen hade varit handlingskraftig hade den kunnat omprioritera inom de drygt 700 miljarder som redan finns innan det eventuella budgetöverskottet uppstår. Det går t.ex. att skära i företagssubventioner och få loss pengar till angelägnare ändamål. Men ni fortsätter att öka subventionerna. Nu blir det ännu mer pengar till jordbrukssubventioner och miljarder till Sydkraft genom en vettlös energipolitik. Där finns pengar att ta till vården.

Några få omprioriteringar orkar faktiskt regeringen med. Bo Lundgren var inne på en. En annan och näraliggande är att man gör ytterligare nedskärningar och försämringar i handikapppreformen. Jag tycker att det är fullkomligt häpnadsväckande att regeringen i en situation då den skryter med budgetöverskott går vidare med en besparing riktad mot några av de mest utsatta i vårt samhälle.

Fru talman! Göran Persson har sagt att särskilt vi i Folkpartiet skulle vrida oss som maskar när vi sett den fina vårbudget med dess satsning på vården som skulle presenteras.

Om jag vrider mig efter att ha läst detta aktstycke är det i förtvivlan över att inte mer händer för att det här landet skall lyfta. Ni hade chansen i vårbudgeten, men ni tog den inte.

(Applåder)

Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag vill i första hand vända mig till er som lyssnar eller tittar på denna debatt och som vill ha ett arbete men som inte kan få det och säga: Bli inte bittra. Var inte tysta. Bli förbannade. Gör politik av era erfarenheter.

Sverige är i dag rikare än någonsin förut i historien. Men pengarna är orimligt fel fördelade. Kräv att makten och rikedomens fördelas om så att hela folket kommer i arbete. 1990 var 600 000 fler i reguljärt arbete jäm-

fört med i dag. Det är möjligt att komma tillbaka till den nivån och överträffa den. Gå ut första maj och skriv på plakaten: Jobbet åter till 1990 års nivå absolut senast år 2002!

Jag kan också förstå er om ni tänker: Den här debatten rör inte mig, den är för abstrakt.

Ni har nyss hört en finansminister som har sagt många bra saker. Det som han sade är till stora delar sådant som vi vänsterpartister har sagt i flera år och som han då kallade för populism och överbudspolitik. Ni har också hört en gnällig högeropposition utan alternativ och vars politik skulle ha lett till ännu större klassklyftor. Men finansministern måste bli mer konkret. Hur är det, Erik Åsbrink? Har vi råd att arbeta, vilket hans föregångare Ernst Wigforss en gång frågade, eller är kraven på låg inflation och överskott i statsbudgeten hinder för att vi skall kunna återvända till den fulla sysselsättningen?

Vi i Vänsterpartiet säger att det är tvärtom. Med full sysselsättning blir statsfinanserna ännu starkare. Men ett helt folk i arbete kan inte åstadkommas av sig självt. Det krävs tre kraftfulla förändringar av det ekonomiska systemet.

För det första måste arbetstiderna fördelas jämnare inom ramen för en totalt växande mängd arbete. Under fyra år har antalet arbetade timmar ökat så mycket att om det hade tagits ut genom fler människor i arbete i stället för genom ökad genomsnittlig arbetstid hade en kvarts miljon fler människor varit i arbete i dag.

Det är bra att också statsministern nu har sagt att något skall göras i arbetstidsfrågan. Men regeringen måste komma med något konkret. I Växjö och på många andra ställen har man tagit saken i egna händer. Men det behövs stöd från oss i form av bidrag till försöksverksamhet med sextimmarsdagen och lagstiftning om kortare normalarbetstid.

För det andra måste Sverige få en ny och kraftfull näringspolitik som flyttar resurser från lata kapitalister till flitiga företagare och som sätter de nya produktiva krafterna i hela samhällets tjänst.

Överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet om att stänga Barsebäck och inleda energiomställningen är en första start på den mycket större uppgiften att omvandla Sveriges ekonomi så att den anpassas till det ekologiska kretsloppet.

De satsningar som görs i vårbudgeten på Agenda 21 i kommunerna ser vi som en fortsättning på den miljöfond som regeringen gjorde upp med oss om hösten 1994. Men det behövs mycket mer.

För det tredje krävs ett kunskapslyft i hela utbildningssystemet. Allra viktigast är grundskolan, vuxenutbildningen och folkbildningen. Jämförelser mellan olika länder visar att den grundläggande utbildningens nivå är det långsiktigt viktigaste för ett lands ekonomiska framgångar.

Kortsiktigt lägger regeringen fram ett fempunktsprogram för att minska arbetslösheten fram till sekelskiftet. Till stora delar stämmer detta program och kostar ungefär lika mycket som det program som vi lade fram för ett år sedan. Jag skall ge ett exempel.

När vi sade att skola, vård och omsorg borde ha 5 miljarder mer i år, alltså 1997, sade man att det var omöjligt. Nu skjuter regeringen till 4 miljarder i år. Är det denna miljard som skiljer överbudspolitik från realism?

Vi gjorde också en mer realistisk budgetprognos än regeringen för ett år sedan. Om man hade antagit våra förslag då hade flera tiotusental människor varit i arbete i dag. Det är de som har anledning att beklaga att vi inte fick igenom våra förslag då. Själva säger vi bara: Bättre sent än aldrig.

Vi har också stark kritik att rikta mot några av regeringens förslag. Den gäller att regeringen tar pengar från de arbetslösa som är utanför a-kassan och lägger en del av dem i en påse som skall disponeras för olika projekt som skall omvandla a-kassepengar till olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Jag har varit mycket ute i olika kommuner där man i och för sig är positiv till att få omvandla passivt arbetslöshetsstöd till lön för arbete. Men jag har också hört många som säger att de är trötta på alla dessa projekt. De vill ha mer resurser till ordinarie arbeten, och de vill veta hur mycket pengar de har på längre sikt. Vi är därför inte beredda att ge regeringen det öppna mandat som den begär när det gäller dessa pengar.

Den största svagheten med regeringspolitiken nu och tidigare är fördelningspolitiken. En kraftfull metod att få fram mer arbete är att omfördela från dem som lägger pengar på hög eller som spekulerar med dem till dem som använder dem till investering och efterfrågan.

Enligt regeringens egen fördelningsanalys har den övre medelklassen fått avstå en mindre procentandel av sin disponibla inkomst än de lågavlönade LO-grupperna genom den hittillsvarande budgetsaneringen. Och kvinnor har fått avstå procentuellt sett mer än män. Kom inte och säg att det inte hade gått att fördela bördorna på ett annat sätt!

Nu måste vi få en kraftfull röd skatteväxling, sänkta skatter på låginkomsttagare och flitiga företagare och högre skatter på lata kapitalister.

De som har allra störst behov av ökad köpkraft är människor för vilka det inte räcker med att ändra på skattesystemet. Bostadsbidragen måste höjas rejält. Regeringens föreslagna återställare är helt otillräcklig. Låginkomstpensionärerna måste också få höjda bostadsbidrag. Konstruktionen för sjuklöneperioden måste lindras för småföretag på det sätt som Vänsterpartiet har föreslagit. Den orimliga besparingen på änkepensionerna bör rivas upp. Vi måste garantera nivån på anslagen till de personliga assistenterna för handikappade.

Också internationellt är fördelningspolitiken orättvis. Vi pumpar i dag in ungefär lika mycket i jordbruksstöd i EU:s orimliga system som vi ger i bistånd till jordens fattigaste länder. När, Erik Åsbrink, skall vi uppnå enprocentsmålet?

Vi är överens med regeringen om att det är bra om parterna på arbetsmarknaden tar ansvar för lönebildningen. Den nuvarande uppdelningen av ekonomin med extremt lönsamma exportföretag och hemmamarknadsföretag och kommuner med finansiella problem försvårar för en solidarisk lönepolitik. Men de rika företag som i dag gör rekordutdelningar till sina aktieägare tar inget som helst ansvar. Det är orimligt att kräva av lågavlönade att de skall ta ett ansvar om man inte begär något ansvarstagande från de direktörer och aktieägare som i dag beviljar sig själva rekordlöner och rekordutdelningar.

Vi har länge föreslagit en framtidsfond där de vinstrika företagen får avsätta pengar till att höja kunskapsnivån för de anställda efter överenskommelser med facket.

Ericssons agerande i Norrköping har satt demokratins problem i blyxtbelysning. De stora kapitalägarna kräver att samhället skall ta ansvar för all den grundläggande servicen – skolan, vården och kommunikationerna. Och sedan när det passar anser man sig ha rätt att flytta produktionen till de platser där man kan göra större vinster.

Erik Åsbrink talade här om att vi inte skall bli beroende av utländska bankirer. Per-Ola Eriksson sade något liknande. Men statsministern har ju tidigare, som motivering till budgetsaneringen, sagt att han inte vill att Sverige skall bli beroende av flinande 25-åringar på Wall Street.

För ett tag sedan satt en leende 41-åring i morgon-TV och sade att marknaden alltid har rätt. Det är vi som är marknaden, sade han. Han sade också: Det behövs fler familjer av vår typ för att skapa stabilitet i Sverige. Han som sade detta har makten över många av de stora företag som valde att låta exportinkomsterna ligga kvar på utlandskonton när statsministern hade fräckheten att säga att nu skulle det åter föras socialdemokratisk politik.

Jag vill fråga Erik Åsbrink, inte i egenskap av finansminister utan i egenskap av socialdemokratisk politiker: Är det bra att en leende 41-åring har så mycket ärvd makt i Sverige?

T.o.m. storföretagarnas eget husorgan Dagens Industri har i dag en ledare där man varnar för maktkoncentrationen i näringslivet och påminner om 70-talets löntagarfondsdebatt. Man säger att denna maktkoncentration kan tvinga fram en ny löntagarfondsdebatt.

Regeringen vill fortsätta att sälja ut statliga företag för att anpassa Sverige till EMU:s krav. I finansplanen talas det om att föra över pengar från det offentliga till det privata. Innebär inte detta, Erik Åsbrink, en risk för ytterligare maktkoncentration till de stora kapitalägarna? De här stora företagen investerar ju inte i dag i framtiden, utan de lägger pengarna på hög och spekulerar. Det måste nu bli ett slut på undfallenheten. Det är nu dags för arbetarrörelsen nationellt och internationellt att på allvar diskutera hur demokratin skall stärkas på kapitalmarknadens bekostnad.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulla Hoffmann (v).

Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Det är med största intresse som vi i Miljöpartiet de gröna tar del av regeringens ekonomiska vårproposition. Det är ju sista chansen för regeringen att lägga fram en ny politik, som i tid inför valet nästa år kan medföra en minskad arbetslöshet, en större social rättvisa, en miljöanpassning värd namnet och en bättre och mera hållbar ekonomisk utveckling. Skall regeringen ta till sig kritiken? Skall regeringen inse att det krävs mera långsiktiga, varaktiga och mera grundläggande förändringar? Skall socialdemokratin lyckas bryta sig ur förlegade föreställningar och inleda en verklig förnyelse av svensk politik?

Efter att ha lyssnat på debatten och ha tittat igenom regeringens förslag måste jag, tyvärr, säga att kräftgången för regeringen Göran Persson och stödpartiet Centern fortsätter även när det gäller den ekonomiska politiken, alltså inte bara när det gäller opinionen. Det handlar väldigt mycket om en lappa-och-laga-politik utan någon helhetssyn eller något sammanhållande ideologiskt kitt. Det handlar om de yviga gesternas

politik, som mer avser att dölja problem än att varaktigt lösa dem. Det handlar om en motsägelsefull politik med inslag av kreativ bokföring, t.ex. detta med premiereserven – i bästa EU-anda uppenbarligen avsedd för att tillgodose opinioner, men utan kraft och trovärdighet.

Fru talman! Låt mig ta några exempel.

För det första erkänner regeringen, låt vara under galgen, att tillväxten inte ger nämnvärt många nya jobb. Därifrån och fram till insikten om att arbetstiden måste förkortas för att arbetslösheten skall minskas är sträckan inte lång. Ändå har regeringen gått vilse och kommer nu med förslag som går ut på att människor över 60 år helt skall sluta arbeta – som om de litet äldre skulle vara mindre värda eller behöva mera fritid, som om de mest erfarna inte skulle behövas i arbetslivet, som om småbarnsföräldrar, som i dag jobbar hårt och som halvt sliter ihjäl sig och inte hinner med barnen, inte skulle behöva förkortad arbetstid och som om det vore en naturlag att arbeta just 40 timmar per vecka eller ingenting alls.

Naturligtvis vore det mycket bättre om Miljöpartiets förslag om att sänka arbetstiden för alla i stället genomfördes. Då skulle 200 000 nya jobb tillskapas fram till sekelskiftet. Det skulle bekostas av en ökad produktivitet och minskade kostnader för arbetslösheten och genom att tillväxten tas ut i lägre arbetstid för alla i stället för i högre lön till dem som redan har jobb.

Med Miljöpartiets förslag om sänkt normalarbetstid till 35 timmar per vecka skulle samtidigt beskattningen av arbete minskas med 20 miljarder, i första hand genom sänkta egenavgifter och genom lägre inkomstskatt för heltidsarbetande låginkomsttagare. Det skulle innebära att de lågavlönade fick mer än de högavlönade. Det skulle bli en mer rättvis fördelning. Detta innebär också att kostnaden för arbete långsiktigt sänks. Därmed blir det fler jobb i framtiden. Dagens höga, och ökande, skatter på arbete tvingar fram en ökad arbetslöshet.

Således ger ni i regeringen i och för sig oss i Miljöpartiet rätt när vi säger att arbetstiden ändå på något sätt måste justeras ned för att arbetslösheten varaktigt skall kunna minskas. Men ni gör det på ett bakvänt sätt, nämligen genom att tvinga en del av befolkningen att jobba stenhårt och betala skyhöga skatter för att den andra delen av befolkningen inte alls skall jobba. I stället för att föreslå kortare arbetstid för alla, så att fler kan orka arbeta vidare fram till pensionsdagen, sitter ni fast i föreställningen att 40 timmars arbetsvecka är en obönhörlig naturlag. Ni har inte ens vågat er på att föreslå ett friår, dvs. att vi som har jobb skall kunna ta ledigt i ett år för studier med a-kassa under förutsättning att någon arbetslös får jobbet under tiden.

Och inte nog med det! Regeringen tänker sig att efter valet 1998 inträffar en förhållandevis blygsam ekonomisk tillväxt som ger fler jobb än den höga tillväxt gett som vi har haft under senare år. Därför kommer arbetslösheten enligt regeringen att minska snabbt. 150 000 nya jobb kommer enligt regeringen att skapas genom denna begränsade tillväxt. Men att sambandet mellan tillväxt och arbete skulle förändras just på det viset är naturligtvis en osedvanligt fager förhoppning. Det framstår, i jämförelse med andra prognoser och analyser från t.ex. Konjunkturinstitutet, som rosenröda drömmar från ett politiskt pressat Rosenbad – en verklighetsflykt bekvämt förlagd till nästa mandatperiod. Trots denna uppenbart orealistiska bedömning hamnar regeringen på 4,5 % öppen

arbetslöshet år 2000. Att drömmakarna på Rosenbad ändå valt en siffra på över 4 % är måhända ett tecken på en förträngd insikt om att detta är orealistiskt, men det är den politiken.

Fru talman! För det andra erkänner regeringen, återigen under galgen, att miljöstatsningar och miljöanpassning är ekonomiskt bra. Framför allt är detta helt nödvändigt för att få en hållbar ekonomi i framtiden. I ord låter det, Erik Åsbrink, nästan som om ni var miljöpartister. Det räcker dock inte med ord, utan det krävs också en konkret och trovärdig politik som gör det lätt och lönsamt att vara miljövänlig och energisnål. De förslag som regeringen nu lägger fram ändrar dess värre inte på det faktum att det i dag är lönsamt och lätt att förstöra miljön och utarma naturkapitalet. Regeringens ekonomiska politik på miljöområdet är splittrad och motsägelsefull och riskerar därför att bidra till en ökad miljöförstöring och till utarmning.

Å ena sidan genomförs drastiska besparingar på Naturvårdsverket och länsstyrelsernas naturvårdsenheter osv, vilket naturligtvis slår sönder en stor del av det ordinarie och grundläggande miljöarbetet i landet. Å andra sidan pytsas nya bidrag ut för diverse miljöprojekt, vilket ytligt sett kan verka vara bra. Det här är något av en medianpassad miljöpolitik, skulle jag vilja säga. Resultatet är ju att det blir en lukrativ marknad för projekt och konsulter, samtidigt som det grundläggande miljöarbetet och kompetensen får ta stryk. Regeringen ägnar sig åt en bidragspolitik som är sådan att det saknas förutsättningar att uppnå bestående och verkningsfulla förbättringar för miljön. Miljöanpassningen av samhället kräver en långsiktighet och en genomtänkt politik. Regeringen står snarare för en ökad kortsiktighet och tilltagande inkonsekvenser.

Det vore naturligtvis mycket bättre om Miljöpartiets förslag om skatteväxling, till förmån för miljön, genomfördes. Genom att sänka skatterna på arbete och i stället lägga skatterna på energianvändning och utsläpp blir det både lönsamt och lätt att minska miljöproblemen och miljökostnaderna. En sådan skattereform är en nödvändig grundförutsättning för att miljöarbetet på sikt verkligen skall lyckas. På en del håll i regeringens skrivningar verkar man ha insett detta, men förslagen lyser med sin frånvaro. Det är t.o.m. så att en del förslag försämrar miljön. Bland regeringens miljöstatsningar återfinns mer pengar till vägbyggen som försämrar miljön, t.ex. motorvägar runt Stockholm, mindre skatt på miljöstörande och energislösande industri och ökande bidrag till jordbruk, men inte höjda avgifter på kemikalier och konstgödning för att finansiera detta, vilket naturligtvis vore det rimliga. Uppenbarligen är inte samarbetet med Centern någon framgång för miljön.

För det tredje erkänner regeringen, under galgen, att den statliga besparings- och skattehöjarpolitiken har slagit hårt mot välfärdens kärna ute i kommuner och landsting; mot vården, omsorgen och skolan. Nu hör sammas Miljöpartiets krav på att pengar måste skickas tillbaka, och det är på tiden! Men samtidigt fortsätter regeringen att höja egenavgifterna, vilket innebär att en betydande del av pengarna tas tillbaka från kommunerna. Det hade varit bättre om egenavgifterna i stället sänktes. Då skulle kommuner och landsting få större egna skatteintäkter, och dessutom skulle det ge mer till låginkomsttagarna.

För det fjärde erkänner regeringen, under galgen, att företagen måste få bättre villkor för att ekonomin skall kunna bli starkare och fler skall

kunna få jobb. Men de konkreta förslagen är som vanligt alltför magra och tvehågsna för att kunna ge någon påtaglig effekt. Det vore bättre att, som vi i Miljöpartiet föreslår, sänka arbetsgivaravgifterna rejält och rakt av inom ramen för en skatteväxling.

För det femte erkänner regeringen däremot inte att det skulle vara något fördelningspolitiskt fel på deras ekonomiska politik. Tvärtom hävdar de motsatsen, alla fördelningspolitiska analyser till trots. Det är som om ökningen av socialbidragskostnaderna och den ökade utslagningen inte finns i regeringens verklighetsbild. Tvärtom hävdar regeringen att inkomstklyftorna nu minskar och att tidigare rapporter om ökade inkomstskillnader bara berodde på att många hushåll sålde aktier och andra värdepapper och gjorde stora vinster på detta under 1994.

Fru talman, jag har en stark föraning om att regeringens glättade bild om påstådda minskade inkomstklyftor är felaktig. Jag skulle inte bli förvånad om denna övning i propositionen i framtiden tas som pedagogiskt exempel på hur man kan ljuga med statistik. I alla händelser motiverar detta regeringen till att inte föreslå en mer radikal fördelningspolitik. Regeringen säger alltså nej till Miljöpartiets krav på att höja barnbidragen till 1 000 kr och samtidigt inkomstbeskatta dem. Det skulle betyda höjda barnbidrag för de mycket hårt pressade barnfamiljerna. Men regeringen tiger om barnfamiljernas situation. Genom statistiska räkneövningar har man osynliggjort effekterna av sänkta barnbidrag och borttagna flerbarnstillägg. För dem som drabbas, Erik Åsbrink, är detta ett eländigt svek.

Fru talman! För att få upp tillväxtsiffrorna och ned arbetslösheten i sina beräkningar har regeringen tänkt sig att hushållen plötsligt och radikalt skall gripas av köplust. Vi förväntas minska vårt sparande, köpa nya bilar och kylskåp, sluta amortera av på våra lån och tvärtom ta upp ett och annat nytt lån för att öka vår konsumtion. Vi förväntas känna oss så trygga med regeringens handfasta välfärds- och trygghetspolitik att vi nu inte längre behöver spara för att ha en buffert till hands. Tja, jag vill inte förvägra er i regeringen att dagdrömma, men detta duger naturligtvis inte i en ekonomisk proposition. Tror ni socialdemokrater verkligen, på fullaste allvar, att alla åtstramningar i ekonomin lockar folk till att spendera mer pengar?

Fru talman! Det behövs en ny politik, en grön politik som tar större socialt ansvar och som verkligen satsar på en hållbar framtid. Det behövs nytänkande och strukturella förändringar i ekonomin så att det lönar sig att anställa fler och att vara mer miljövänlig. Det räcker inte med rosenröda drömmar, lappa-och-laga-politik och kreativ bokföring.
(Applåder)

Anf. 8 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Så har då vårpropositionens återstående hemligheter lagts i dagen här på riksdagens bord. Sällan har väl regeringen Persson så energiskt på förhand försökt blåsa upp förväntningarna på en proposition som just på denna. Men allt fagert tal om omsvängningar och vändpunkter som på något mirakulöst sätt skall rädda nästan allt, från det socialdemokratiska partiet via Olof Johansson till hela den svenska nationen, kan inte överskyla det faktum att vårpropositionen är ett uppgivet och dystert aktstycke för svenska folket. Det vilar något tragiskt över detta

Prot. 1996/97:89

15 april

*överlämnande av
vårpropositionen*

tricksande med siffror, statistik, förtidspensioneringar, generationsväxlingar, Kalmarmodeller och annan statistikpolitik. Men Erik Åsbrink, det här handlar ju om människor, människor av kött och blod, som nu inte längre skall kunna känna sig behövda.

Hur skall de medborgare som är runt 60 år känna sig i dag när de går till jobbet? Vad är det för stämning som utbreder sig i fikarummen runt landets 60-åringar i dag och framöver? Ja, det är knappast optimism och framtidstro som spirar på arbetsplatserna – eller på arbetsförmedlingarna, för den delen. Nej, detta är en uppgivenhetens trötta politik.

Erik Åsbrink sade i sin inledning att han aldrig har varit gladare än i dag. Jag tycker riktigt synd om honom, och hans omgivning, inte minst. För regeringen har ju nu i praktiken givit upp alla tankar på att öka sysselsättningen. I stället handlar det om en kamp mot statistiken, där påfundet att överge arbetslinjen och i stället förtidspensionera människor med livserfarenhet ofelbarligen skapar känslan hos de äldre att de inte behövs. Kan Erik Åsbrink föreställa sig känslan hos t.ex. en 60-årig kvinna när hon erbjuds att gå från att ha varit arbetslös – vilket ju numera är ett alltmera normalt tillstånd i socialdemokraternas Sverige – till att vara förtidspensionerad?

Erik Åsbrink sade i sitt inledningsanförande någonting tänkvärt: Inget väcker ett större ursinne än när människor som vill och kan arbeta förvägras just detta. Jag vill påminna om att sysselsättningen i Sverige på ett år, sedan Göran Persson blev statsminister, har minskat med 51 000 personer. Det vilar något kusligt och oåterkalleligt över dessa dystra förslag, men det var det vi kristdemokrater varnade för redan när regeringen presenterade sitt löfte om att halvera den *öppna* arbetslösheten. Detta mål leder ju nämligen till helt felaktiga åtgärder. Vårpropositionen är ett sällsynt dystert och tragiskt exempel på just denna statistikpolitik.

Hur förklarar Erik Åsbrink – Lars Leijonborg var inne på detta också – att Konjunkturinstitutet, på vars prognoser ju faktiskt den här budgeten bygger, i sin senaste utgåva om konjunkturläget i mars 1997 kom fram till en öppen arbetslöshet på 7,1 % år 2000, medan regeringen räknar hem 4,5 %? Det är en skillnad på 2,6 procentenheter, eller, omräknat i människor av kött och blod, 110 000 personer. I vilka kolumner, Erik Åsbrink, skall dessa personer gömmas, och till vilken samhällsekonomisk kostnad? Kjell-Olof Feldt har nyligen i en intervju varnat för de förödande konsekvenserna för landets kommuner när arbetslinjen överges och skatteunderlaget som skall användas för vård och omsorg ytterligare kommer att minska.

I stället för att ta bort hindren för nya jobb spanner ju nu regeringen och Centerpartiet alla krafter för att minska arbetskraften genom en snart ändlös ström av åtgärder, konstgjorda satsningar och krångliga myndighetsbeslut. Det här skapar inget hopp för de arbetslösa. Man gör nu nästan allt, utom det självklara att försöka öka antalet jobb i det reguljära arbetslivet.

Låt mig peka på några siffror bakom detta påstående. Av de miljarder som i den här budgeten satsas på olika s.k. reformer 1997 och 1998 går ungefär en och en halv miljard till småföretagande. Inom parentes går 35 % av detta till jordbruket, och det är väl inget fel i det.

Men satsningen på att få bort äldre medborgare från arbetslivet är på hela 1,7 miljarder. Alltså satsas det 200 miljoner kronor mer på att få bort

människor från arbetsmarknaden än på att se till att de kan anställas i små och medelstora företag. Det är i en mening ett sätt att gå baklänges. Det är en defensiv statistikpolitik. Det kan aldrig skapa den framtidstro som gör att vanliga människor känner trygghet, vågar börja leva, drar i gång hemmamarknaden och därmed skapar nya jobb.

Det går faktiskt med en riktig politik att minska arbetslösheten och samtidigt värna välfärden. Men då måste politiken riktas in på att man skall gå från a-kassa och bidrag till riktiga jobb med en egen lön då man betalar kommunalskatt och bidrar till välfärden. Den politiken verkar, fru talman, vara mer eller mindre helt ideologiskt blockerad, trots Centerpartiets medverkan. Nu är det fler som skall leva på bidrag och pensioner i stället för tvärtom.

Säga vad man vill om min gode vän Olof Johansson och hans förmåga att få politiskt utbyte för de sina, men prognosen att han någonsin skall lyckas få Socialdemokraterna att byta ideologi är ganska dyster. Socialismen har nämligen inga riktigt bra recept på hur man stimulerar företagare. Detta borde Centern fundera igenom en gång till inför framtiden.

Fru talman! Skall Sverige komma bort från massarbetslöshet måste politiken helt ändras. Äntligen måste man börja sänka trösklarna in till arbetsmarknaden, se till att enskilda människor och företagare finner det vara mödan värt att starta och utveckla idéer till företag. Det mest positiva i den här propositionen i den delen är en liten satsning på småföretagande. Nummer ett på den listan är att man skall kunna vara tjänstledig när man startar ett nytt företag. Det förutsätter att man har ett jobb, så det riktar sig alltså inte till de arbetslösa. Det är klart att det kan leda till en del vikariat, men skulle en sådan effekt bli bestående och positiv, skulle ni också ha gjort någonting åt det bistra företagsklimat som nu består i och med denna proposition.

Det kanske inte är så lätt att stimulera företag. Det kanske inte finns med i de ideologiska handböckerna. Det kanske inte var så vanligt på Bommersvik och LO-skolorna runt om i landet att man hade på schemat hur man stimulerar människor att starta eget företag, att flytta över till den förmenta motståndaren och sätta sig på andra sidan förhandlingsbordet. Jag förstår att det är svårt. Sådant kanske inte känns rätt ute i rörelsen, man kanske inte känner igen sitt parti när det lägger fram den typen av förslag. Men det är faktiskt det som måste till. Det är därför som det gick så lätt den gången återställarna kom. Där den förra regeringen hade genomfört ett antal riktiga strukturella åtgärder, som gjorde att det tillkom 1 000 nya jobb om dagen i september 1994, Erik Åsbrink, genomförde ni återställare med Vänsterpartiet. Erik Åsbrink fanns inte här då, han var fastighetsdirektör, men andra var här. De återställarna kändes rätt. Då gjorde man det svårare att anställa, införde mera rigida arbetsrättsliga regler. Då återinförde man den förhatliga dubbelbeskattningen av risksparande osv. Då pekade de ideologiska kompasserna rätt. Då infriades vallöftena om en återgång till det gamla. Och mycket riktigt, jobben började avta, de 1 000 nya jobben förbyttes under kalenderåret 1996 i 88 000 färre jobb i Sverige. Så mycket minskade sysselsättningen – minus 241 jobb om dagen. Med de här åtgärderna bromsades utvecklingen upp, och det företagsfientliga klimatet gav resultat. Regeringen saknar både ideologi och strategi för ett varmare företagsklimat där lan-

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*överlämnande av
vårpropositionen*

dets företagare känner trygghet och har förutsättningar för att expandera, investera och nyanställa.

Herr talman! Det är en dyster proposition, men jag skulle ändå vilja säga att läget för Sverige inte är hopplöst. Det finns förutsättningar att vända utvecklingen. Låt oss titta i backspegeln, i historien. I slutet av 1860-talet hade den svenska befolkningen på 100 år fördubblats. Vi hade hungersnöd i Sverige. Miljoner människor fick emigrera, bl.a. till Amerikas Förenta stater, för att inte svälta ihjäl. Men från 1870 gick Sverige på 100 år från att ha varit Europas fattigaste jordbruksland till att bli dess rikaste industrination. Det är möjligt att upprepa detta. Vi är inte i ett hopplöst läge, men det krävs en annan politik. Det finns ingen enkel lösning. Därför kommer vi kristdemokrater att den 2 maj presentera vårt alternativ till regeringens statistikpolitik som skall göra det lättare att anställa, ge bättre förutsättningar att driva företag och därmed också långsiktigt bättre förutsättningar för vård och omsorg, en satsning på bättre villkor för barnfamiljerna, fler trygga uppväxtmiljöer för våra barn, en bättre fördelningspolitik.

Herr talman! Sverige har alltså alla naturliga förutsättningar att ge sina medborgare en trygg och bra framtid, men det går inte att åstadkomma detta genom dystra förtidspensioneringar och en uppgiven statistikpolitik.

(Applåder)

Anf. 9 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag vill först rätta Mats Odell på en punkt. Han sade att jag skulle ha sagt att jag aldrig har känt så stor glädje som när jag lade fram propositionen för en stund sedan. Jag sade att jag sällan har känt så större glädje. Det finns tillfällen när den har varit större. När jag fick mina tre barn var faktiskt glädjen ännu större. Men det hindrar inte att jag känner en stor glädje över propositionen, över det innehåll som den har, över den politik som vi nu med all kraft kan föra ut i landet.

Mot den bakgrunden är det litet dystert att höra inläggen från olika oppositionspartier. De har litet grand karaktären av "finn fem fel". Det är ett gnällande och klagande. Alternativen lyser totalt med sin frånvaro.

Tiden medger inte att jag här beskriver alla de förslag som finns i propositionen. Jag har nämnt några i mitt inledningsanförande. Jag vill ändå lyfta fram ytterligare några, kanhända mindre viktiga till sin karaktär men med nog så viktiga positiva signaler.

Vi gör en insats med 200 miljoner kronor om året för att förstärka lag och rätt i det här landet. Det handlar om att göra ökade insatser mot vardagsbrottsligheten, att ge polisen större resurser, att hålla uppe utbildningen av poliser. Jag tror att de flesta människor i det här landet sätter stort värde på de insatserna. Det handlar om en så på papperet liten åtgärd som att vi nu tidigarelägger utbetalningarna av barnbidrag med en vecka. Det gör att barnbidraget i juni kommer före midsommar. Jag tror att många barnfamiljer uppskattar detta. Det handlar om att vi nu gör det möjligt för näringsidkare, t.ex. butiksägare, att dra av kapitalförluster som hänger samman med brottslig verksamhet, i klartext rån. Det är ett stort bekymmer för dem som drabbas. Vi kan nu genomföra en förbättring som jag är övertygad om kommer att värdesättas.

Sedan måste jag med viss förundran vända mig mot Bo Lundgren, som i ett försök att vara lustig beskrev den socialdemokratiska politiken som en avvecklingspolitik. Vi skulle avveckla kärnkraften, och sedan skulle vi också avveckla sysselsättningen. Med det vill jag säga att det finns vissa saker som vi gärna avvecklar. Vi har fått ägna oss åt och kommer att ägna oss åt en avvecklingsverksamhet, Bo Lundgren.

Det krävs en mycket kraftfull insats för att avveckla det gigantiska budgetunderskott som uppkom under den tid då Bo Lundgren satt i regeringen. Det krävs oerhörda insatser för att avveckla de skyhöga räntor som skapades och som var marknadens betyg på den politik som fördes när Bo Lundgren satt i regeringen. Det krävs oerhörda insatser för att avveckla den massarbetslöshet som uppstod under den borgerliga regeringstiden.

Vi skäms inte för att bedriva den sortens avvecklingspolitik. Men samtidigt skall vi utveckla andra områden. Vi skall utveckla sysselsättningen. Vi skall utveckla välfärden. Vi skall utveckla vårt samhälle till ett bättre samhälle att leva i. Det är någonting som vi socialdemokrater är stolta över och som vi står för.

Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är litet patetiskt att höra finansministern ta upp godbitar ur vårpropositionen. Han talar om hur trevligt det är för föräldrar att få barnbidraget litet tidigare. Samtidigt glömmar han att säga att han själv har varit ansvarig för förseningen av utbetalningen av barnbidraget.

Finansministern talar om att det är viktigt – detsamma som vi moderater under lång tid har sagt – för rättstryggheten att förstärka polisens insatser, men förstärkningen är mindre än vad som tidigare har dragits ned.

Det är klart att om man drar ned mycket och sedan går tillbaka litet, höjer skatterna mycket och går tillbaka ännu mindre så kan man säga som Erik Åsbrink gör. Men nettot är det som är intressant.

Sedan skyller Erik Åsbrink på andra och tar inte något eget ansvar. Jag brukar ofta citera vad Kjell-Olof Feldt sade när det gällde den politik som fördes under 80-talet. Han sade så här om läget 1989: "Vi hade nu kommit därhän att den tredje vägens ekonomiska politik höll på att bryta samman. Vid nästa anhalt väntade arbetslöshet." Det var ju då som Erik Åsbrink själv blev minister. Underskottet ökade under hans tid som minister med 80 miljarder. Då vände det från överskott till underskott. Sedan rutschade det hela ned och arbetslösheten accelererade – det var Erik Åsbrinks ansvar – till dess att det vände. I oktober 1994 kunde vi lämna över ett land som fortfarande led av effekterna från 80-talet, det 80-tal som Erik Åsbrink har så stort ansvar för. Vi åstadkom en ökande tillväxt, där vi kunde se hur underskotten och arbetslösheten minskade.

Nu är vi framme vid 1996. Vad har hänt då? Jo, Göran Persson tvingas medge att 1996 var ett förlorat år. Varför det? Jo, därför att tillväxten minskade. Arbetslösheten ökade och sysselsättningen minskade. En sak hade man klarat bättre. Genom kraftiga skattehöjningar minskade underskottet. Men det var dessa skattehöjningar som slog ut människor i arbetslöshet. Ett förlorat år, sade Göran Persson. Vad är det för politik som Erik Åsbrink nu erbjuder människorna i Sverige? Jo, han erbjuder

större utgifter, högre skatter och ingenting för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Erik Åsbrink, tala om för kammaren och för svenska folket hur den politik som har lett till rekordhög arbetslöshet, dålig tillväxttakt, till att människor mår dåligt därför att vårdköerna återigen blir längre och därför att bidragsberoendet är stort detta förlorade år 1996 och som ni vill upprepa kan vara någonting som skall tas som ett glädjebudskap! Kan Erik Åsbrink utveckla detta för det svenska folket?
(Applåder)

Anf. 11 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag har sagt det förut, men jag måste uppenbarligen upprepa det, eftersom Bo Lundgren inte lär sig. Det är en mycket mödosam uppgift att sanera efter den regeringsperiod då Bo Lundgren var med och i hög grad bidrog till att underminera statsfinanserna. Det är en uppgift som vi har kommit mycket långt med under de 2½ år som har förflutit. Men jag kan direkt säga: Det räcker inte. Vi behöver mera tid. Vi behöver den här mandatperioden och helst också nästa mandatperiod för att kunna genomföra detta.

Men det är ett faktum att vi nu står väl rustade inför framtiden. Vi har allt starkare offentliga finanser. Vi har den lägsta inflationen i hela OECD-området. Vi har väsentligt lägre räntor än tidigare. De ligger bara på drygt hälften av vad de låg när Bo Lundgren lämnade in. Vi har ett växande överskott i utrikesbetalningarna. Industriproduktionen har ökat mycket kraftigt. Produktiviteten har höjts, både i näringslivet och i offentliga sektorn.

Detta, tillsammans med de omfattande insatser som vi nu föreslår, lägger en god grund för att förbättra sysselsättningen och få ned arbetslösheten. Vi kommer att se resultatet av detta redan i höst och än mer under de kommande åren.

Sedan noterade jag att Bo Lundgren i sitt inledningsanförande talade om överbeskattning av det svenska folket. Han hävdade att vi skulle sikta mot en överbeskattning med uppemot 7 000 kr per hushåll. Ja, så kan man ju beskriva det. Ett annat sätt att beskriva det är att inte minst till följd av den politik som fördes under den förra borgerliga regeringen har nu varje svensk en statsskuld som uppgår till 170 000 kr. Bara räntorna på den skulden svarar mot ca 12 000 kr – och då talar jag inte om per hushåll utan om per individ. Det är den börda – om man så vill den skattebörda – som har lagts på det svenska folket till följd av vanvården av de offentliga finanserna.

Att vi nu försöker att rätta till detta och tar de första stegen för att minska de bördor som har lagts på oss till följd av den borgerliga regeringspolitiken kan väl inte rimligtvis läggas oss till last. Det är ju tvärtom någonting positivt som skapar större möjligheter i framtiden för att vi skall kunna göra insatser för sysselsättning och för välfärd. Det borde väl Bo Lundgren kunna visa ett erkännande för.

Anf. 12 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Efter de 30–31 månader som Socialdemokraterna har regerat är jag rätt trött på att man hela tiden upprepar sina påståenden om

det förflutna. Det är klart att jag känner mig litet irriterad och tycker att det är litet jobbigt. Jag förstår att den som lyssnar i kammaren och kanske också ute i landet undrar varför man skall tala om det förflutna. Jo, det finns ett skäl – inte bara för att skylla på varandra, vilket Erik Åsbrink försöker att göra – och det är att om Erik Åsbrink verkligen inte inser vad som skapade Sveriges problem, då är vi väldigt illa ute. Men det är ju så som det ser ut. Han inser inte vad som förde Sverige in i krisen. Han inser inte det som Kjell-Olof Feldt – hans f.d. chef – numera har insett. Det finns också många andra medarbetare som jag skulle kunna citera. Jag skall inte fullfölja debatten, men den diskussionen har en viktig betydelse. Man måste veta vad man ägnar sig åt. Förstår man inte att stora offentliga utgifter, våldsamt höga skatter för människor och företag, hög skatt på arbete och regleringar i form av arbetsmarknadsregleringar och motsvarande leder till problem, ja, då förmår man inte vända utvecklingen.

Varför är då frågan om arbetslösheten så väldigt viktig egentligen? Det finns länder som har anpassat sig till en stor arbetslöshet. Det hoppas jag att vi aldrig gör i Sverige. För varje individ som drabbas av arbetslöshet och som får känna att man inte har något arbete att gå till måste det vara fruktansvärt påfrestande och jobbigt, inte bara ekonomiskt utan också därför att man får en bristande självkänsla. Man kan få sociala problem och därmed mår familjen illa. Det är för dessa individers skull som vi måste göra något. Men det är också för allas vår skull, inte minst för dem som tjänar litet, de som har lägst inkomster och de som har normala inkomster. För när så många människor – vilket också Erik Åsbrink och regeringen själv erkänner – som 600 000 fortfarande år 2000 är arbetslösa kostar det i form av utebliven produktion och i form av stöd för att man skall kunna klara ekonomin – vilket måste betalas med högre skatter än annars – 30 000–35 000 kr per hushåll i genomsnitt. Det är därför som vi måste göra någonting åt arbetslösheten.

Och vad är då Erik Åsbrinks recept? Det är bra att veta, för då kan var och en själv välja framtid. Europas mest offensiva sysselsättningspolitik som Erik Åsbrink talar om, vad går den ut på? Läs i propositionen! Vi skall producera mindre, vi skall inte vara så effektiva i produktionen, vi skall vara mer sjuka, vi skall öka vår fritid och vi skall minska antalet människor som arbetar.

Vem tror att detta löser arbetslöshetens problem? Vem tror att vi får det bättre med den politiken? Det är ju klart att vi inte får det bättre.

Det finns alternativ, Erik Åsbrink. Dessa alternativ redovisas av oss den 2 maj. Jag skulle gissa att också Folkpartiet och Kristdemokraterna redovisar sina alternativ den 2 maj. I vissa delar kan alternativen skilja sig åt. Men i helheten har vi *en* gemensam insikt, och det är att om vi inte får de människor som driver dagens och morgondagens företag runt om i Sverige att anställa fler, att känna att de har råd att anställa därför att skatten på arbete och kostnaderna är mindre, att det är enklare att anställa så att man vågar anställa av det skälet, att förbättra dessa förutsättningar, då har vi permanentat och ökat massarbetslösheten. Vi kommer att ändra den politiken 1998.

Om detta inte sker, kommer Erik Åsbrinks nästa arv – det första var ju det skenande underskottet – att bli en permanentad massarbetslöshet och ännu fler människor i Sverige som mår illa, för att inte tala om dem som

är döva eller dövblinda som inte längre får tolkhjälp därför att man sparar på dem i stället för på partierna.
(Applåder)

Anf. 13 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Faktum kvarstår, Bo Lundgren: Den höga arbetslöshet som vi har i dag och som är vårt största samhällsbekymmer uppkom under Bildtministärens tid. Det är denna som vi socialdemokrater nu steg för steg skall bringa ned. Vi har skapat en grund för detta genom att vi nu återvinner starka statsfinanser. Vi återskapar en stark ekonomi. Nu har vi möjlighet att sätta in riktiga, hederligt hoptjänade pengar i den kampen, inte lånade pengar. Alla människor inser att en sysselsättningspolitik som bygger på lån hos utländska bankirer aldrig kommer att vara hållbar och leda till framgång. Nu kommer vi steg för steg att åstadkomma denna utveckling.

Bo Lundgren måste ha läst någonting annat än den proposition som jag har lagt på riksdagens bord i dag, därför att beskrivningen är ju totalt felaktig. Det handlar inte om att människor skall vara frånvarande, att vi skall minska på sysselsättningen och sådana saker, tvärtom. Läs innantill, så framgår det att med de åtgärder som vi föreslår tillsammans med – det medger jag – en viss konjunkturuppgång räknar vi med att det tillkommer ungefär 150 000 nya jobb under de närmaste åren. Det är en ökad sysselsättning, Bo Lundgren, inte en minskad sysselsättning.

Vidare skapar vi genom beslut som redan har fattats och genom de ytterligare förslag som nu läggs fram här i kammaren i dag inte mindre än 200 000 platser i utbildningsväsendet. Man kan visserligen säga att under den tid som människor genomgår utbildningen så är de borta från arbetsmarknaden. Men det är en mycket produktiv och nyttig användning av tiden, därför att när dessa människor är klara med sin utbildning står de starkare rustade att hävda sig på arbetsmarknaden. De blir då mer produktiva och kan göra större insatser för Sverige.

200 000 nya platser i utbildningssystemet och 150 000 nya, riktiga jobb på den reguljära arbetsmarknaden är den bild som vi skapar och den politik som vi för. Det är denna politik som kommer att innebära att vi, på samma sätt som vi nu klarar våra budgetmål som Bo Lundgren och hans partivänner för en kort tid sedan sade var totalt orealistiska och omöjliga att uppnå – ingen ifrågasätter detta längre – också skall klara målet att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Steg för steg skall vi ta oss dit. Vi kommer att klara det målet också.

Anf. 14 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag noterade att finansministern inte svarade på min fråga om bokföringen av premiereserverna. När TV-kanalerna ringde i lördags kväll var finansministern inte sen att ge besked. Är det inte lika viktigt att skapa klarhet som att skapa förvirring? Jag är tacksam för att få ett klart besked om huruvida jag hade rätt eller fel i det som jag sade här om premiereserverna. Vi vet ju båda att jag hade rätt, men det är bra om finansministern också säger det.

Jag vill återkomma till den människosyn i propositionen som ligger i behandlingen av människor över 60 år. Man kan ställa frågan så här: Är

det ett problem i vårt samhälle att för många människor över 60 år är i arbetslivet och bidrar till produktionen? Vi vet att många äldre i vårt samhälle känner sig undanskuffade. Kan det vara en uppgift för oss politiker att bidra till denna känsla?

I Dagens Nyheter i dag säger en 62-åring, Rolf Pettersson: Puttar man ut 60-åringarna från arbetsmarknaden kommer det att finnas en förfärlig massa människor i samhället som har förbaskat tråkigt, som inte gärna vill sluta i förtid.

Så är det ju. Många av dessa människor vill inte sluta. Människor är ju inte utbytbara.

Apropå detta med Peterson, har ni ju en egen trotjänare i er arbetsgemenskap. Jag talar om Thage G Peterson. Han var ju pensionsmässig, men han fick ju inte vare sig gå i pension eller i förtidspension, därför att han tydligen ansågs oersättlig. Visst finns det ersättare i arbetslöshetskön. Jag kan tänka mig en 40-årig kvinna med branschvana – låt oss kalla henne Mona – som mycket väl kunde ha gått in och ersatt denna trotjänare.

Men när det gäller det som ni nu skall utföra, att tala om att allt skall bli som på 50-talet, anses denne Peterson vara oersättlig. Han fick t.o.m. flytta in på statsministerns kontor. Detta är ju ett exempel på att arbetsledningen bedömde att det var viktigare att ha kvar trotjänaren i produktionen än att ta in någon annan. Varför skall då regeringen själv skicka ut signalen till människor över 60 år att de inte är önskvärda?

Ni återger – och det hedrar er möjligen – på s. 21 i denna proposition en kurva, eller graf som det heter nu för tiden, där man ser utvecklingen av nyföretagandet här i landet. Det ökade kraftfullt när den borgerliga regeringens politik hade slagit igenom. Men kurvan bröts vid återställarpolitiken och har sedan dalat. I denna bild finns ju grundproblemet. Men vad jag är så bekymrad över är att ni inte har tagit till er den information och den kurva som ni själva kopierar utan lägger er kraft på att putta ut människor från arbetslivet i stället för att dra in människor i arbetslivet.

Jag vore tacksam om finansministern kunde svara på dessa frågor: Har jag rätt i fråga om premiereserven? Vad är det för människosyn att putta ut äldre människor från arbetslivet? Vilka konkreta åtgärder tänker ni vidta för att få fart på nyföretagandet?

Anf. 15 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Det är litet rörande med omsorgen om socialdemokratien och regeringens sammansättning. Det rör till tårar när man hör Lars Leijonborg. Dessa frågor klarar vi alldeles utmärkt. Jag tycker att vi har en bra ålderssammansättning i regeringen, med en blandning av äldre, mer erfarna människor och yngre, pigga nykomlingar. Jag tror att det skall vara så på arbetsmarknaden i övrigt också. Ett av problemen i dag är att det är för få ungdomar som kommer in på arbetsmarknaden och för många ungdomar som går från skolan rakt ut i arbetslösheten. Detta är någonting som vi måste göra någonting åt.

Självfallet är det så att många äldre människor – Thage G Peterson är ju en av dem, men det finns flera – gör oerhört värdefulla insatser. Vi skall ta vara på deras kompetens, erfarenheter och kunskaper. Vad vi erbjuder i propositionen är ett frivilligt system. Det finns faktiskt människor, Lars Leijonborg, som är utslitna i förtid till följd av tuffa villkor i

produktionslivet, vilka tacksamt tar emot ett erbjudande om att frivilligt få lämna arbetslivet något i förtid, särskilt om de då kan lämna plats åt en yngre. Det skall naturligtvis vara frivilligt. Vi måste acceptera att människor är olika och har olika situation.

När det gäller premiereserven försöker Lars Leijonborg att blåsa upp en skendebatt. Vi har träffat en överenskommelse om pensionerna, och där ingår premiereserven. Självfallet står vi socialdemokrater fast vid den delen liksom vid hela överenskommelsen. Det är inte tal om att dessa pengar skall användas till någonting annat. Men vad vi talar om är att det till följd av en framgångsrik budgetsanering kommer att växa fram ett överskott under de kommande åren. Vi kan använda en del till fempunktsprogrammet för arbete och utbildning. Vi skall också reservera pengar som vi kan använda för att öka jämlikheten och rättvisan i Sverige. Vi skall återkomma till hur det skall ske. Premiereserven kommer naturligtvis inte att hotas på något sätt.

Anf. 16 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis inte en bokföringsfråga, även om det nu har uppstått en diskussion om bokföringen. Bakgrunden är att det har förts en debatt mellan oss egentligen sedan 1950-talet, när Bertil Ohlin förde fram tanken på premiereserver. Ni har hela tiden varit emot. Nu säger Erik Åsbrink att det inte är tal om att premiereserverna är hotade. Sanningen är att det i pensionsfrågan knappt har varit tal om annat än att socialdemokrater har velat komma åt dessa premiereserver. Det är därför vi blir nervösa när vi ser att pengarna förbrukas.

Erik Åsbrinks resonemang lyder ungefär så här: Några arbetskamrater har bett mig ta hand om en kassa över en helg. Vi kan säga att det är kaffekassan. Jag har litet ont om pengar över helgen så jag tänker att jag kan nalla ur kaffekassan. Jag vet att jag får pengar på måndag, och det är ju först på måndag vi skall ha kaffe på jobbet. Det är inget problem.

Så tänker man, men vi vet alla att det är väldigt farligt. Då vill det till att man också får pengar på måndag.

Finansministern säger att vi nu är i ett skede då budgetöverskotten växer och att vi nog kommer att ha pengar för att betala tillbaka premiereservpengarna till deras ägare. Men det är ju där oron smyger sig in. Tänk om ni har fel i era prognoser. Ni tillhör faktiskt de mest optimistiska bland dem som gör prognoser. Tänk om det visar sig att det inte finns några pengar. Då ligger det nära till hands att ni säger att ni har satsat pengarna på värden och att ni tyvärr inte kan ta tillbaka dem.

Det är därför som det är så viktigt att vi har en korrekt bokföring av dessa pengar. Därför skulle det vara klädsamt om Erik Åsbrink tydligt erkände att de är ianspråkstagna.

Maj-Inger Klingvall skrev en artikel som var införd i Aftonbladet i går om att man måste kunna lita på trygghetssystemen. Det kan nästan bli ett uttryck: "Man måste kunna lita på systemen sade Klingvall, tog änkepensionen". Det är ju ni själva som har skapat denna oro, bl.a. genom er orimliga hantering av änkepensionen.

När Anna Hedborg var socialförsäkringsminister sade hon i en intervju i Morgonekot att man kanske kunde tänka sig att de som hade privat pensionsförsäkring fick reducerad allmän försäkring. Alla inser att det är detsamma som att konfiskera den privata försäkringen. Nu har Maj-Inger

Klingvall genomfört ett sådant förslag när det gäller änkor. Det som hände när Anna Hedborg sagt sitt var att den dåvarande finansministern strax efter lunch samma dag här i riksdagen sade att det var orimligt. När han bildade sin egen regering några månader senare fick Anna Hedborg silkessnöret. Hon fick inte vara med i den nya regeringen.

Nu skulle jag vilja ställa en fråga till dagens finansminister: Är det orimligt att privata pensionsförsäkringar för änkor reducerar deras änkepension? Det lät på Per-Ola Eriksson som att det redan är klart. Så tydligt uttrycks det inte i propositionen. Lovar finansministern att änkor kommer att få behålla sina privata pensionsförsäkringar?

Anf. 17 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Min återstående tid i talarstolen är knapp. Jag måste hushålla med den på samma sätt som jag hushållar med statens finanser.

När jag hör Lars Leijonborg beskriva en välfylld kassakista som jag skulle låna över helgen känner jag inte igen bilden. När vi socialdemokrater trädde in i Regeringskansliet 1994 var vishusboden tom, åkrarna låg i träda och kassaskrinet var fullt av skuldsedlar till utländska bankirer. Det fanns ingen kassa att låna hem över veckoslutet. Nu håller vi på att rätta till detta. Vi skall naturligtvis infria alla de utfästelser vi har gjort, inklusive den om pensionsuppgörelsen, som vi gemensamt står bakom.

Sedan vill jag säga något till Lars Leijonborg apropå den något märkliga bilden av människor som stod hand i hand från Finansdepartementet i Stockholm ned till Göran Perssons bostad i Malmö. Om nu människor har gått ut och ställt sig på det där sättet måste det rimligtvis ha varit under den tid då Folkpartiet satt i regeringen, för det var då denna jättelika arbetslöshet uppkom. Det är nu som vi skall göra någonting åt det. Successivt skall vi plocka bort de människor som står i den långa slingrande kön. De skall in och göra värdefulla insatser i vården, i omsorgen och i skolan. De skall gå till vårt utbildningsväsende, förbättra sin utbildning och komma tillbaka till arbetsmarknaden. En och annan som är utsliten må få lämna arbetsmarknaden före ordinarie pensionsålder. Det tycker jag är okej. En och annan kommer att vara verksam i de infrastrukturprojekt som vi drar i gång i Stockholm. Det är inget fel i att dra ned biltrafiken i en tunnel under Strömmen i stället för att låta den gå över Centralbron och förorenas. De kommer att vara sysselsatta med att bygga Citytunneln i Malmö. Det tycker jag är bra exempel på en offensiv och framgångsrik sysselsättningspolitik, som vi skall bedriva för att bekämpa den höga arbetslöshet som vi har fått överta från föregående regering.

Anf. 18 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Finansministern sade för en stund sedan att han var ännu gladare när han fick sina tre barn än när han lade fram denna budget. Då tycker jag att Erik Åsbrink kunde kosta på sig att säga någonting om arbetstiderna, jämställdheten och sex timmars arbetsdag. Det är nämligen en reform som också ger pappor som Erik Åsbrink större möjligheter att vara hemma med sina barn.

I Växjö och på andra håll har Vänsterpartiet lagt fram förslag till hur det skall gå till att omfördela arbetstiderna. Där har Erik Åsbrinks partikamrater lyssnat på oss och varit positiva. Vad gäller regeringen kommer

det ännu så länge allmänt positiva uttalanden från Ulrika Messing och Göran Persson. Jag har ännu inte hört Erik Åsbrink – finansministern – yttra sig i denna fråga.

Är Erik Åsbrink beredd att göra någonting på regeringsnivå för att underlätta omfördelningen av arbetstider?

Den andra frågan gäller den röda skatteväxlingen. Erik Åsbrink efterlyser konkreta förslag. Ni talar allmänt i finansplanen om att det kanske kommer ett utrymme för att sänka skatterna. Vi vänsterpartister har länge lagt fram synnerligen välutvecklade konkreta förslag till hur man skall omfördela skattebördan så att låginkomsttagare får lägre skatt, köpkraften ökar och flera jobb skapas.

Är Erik Åsbrink beredd att mycket snart lägga fram sådana konkreta förslag till skatteväxling, exempelvis höjt grundavdrag för låginkomsttagare?

Till sist: Erik Åsbrink ville inte svara på min fråga om den leende 41-åringen i TV. För säkerhets skull skall jag vara tydligare och tala om att han hette Wallenberg i efternamn. Det rasar nu en diskussion runt om i samhället om den oerhörda maktkoncentrationen, som ytterligare har stärkts till förmån för denna familj. Det finns också diskussioner om att S-E-Banken, som ju ingår i Wallenbergsfären, håller på att köpa stora aktieposter i Nordbanken. Jag skall göra frågan mer konkret: Är Erik Åsbrink beredd att sälja Nordbanken till denna maktsfär och ge den leende 41-åringen ytterligare makt, eller är det bara de utländska bankirerna som han inte vill vara beroende av? Är det inga som helst problem med den oerhörda makt som innehas av den leende 41-åringen?

Anf. 19 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Johan Lönnroth tar upp arbetstiderna. Min syn är att en arbetstidsförkortning inte är en metod att bekämpa arbetslösheten. Det är däremot något som kan aktualiseras när man vill diskutera hur ett växande resursutrymme skall fördelas. Skall det göras med höjda reallöner eller med minskad arbetstid? Mängden arbete i samhället är inte given. När jag sätter mig en sen afton och förhandlar med Per-Ola Eriksson, stjälar vi inte arbetstid från någon annan. Vi sätter tvärtom Anders Ljunggren i ännu mer övertidsarbete, och minst 25 departementssekreterare på Finansdepartementet får mer att göra. På samma sätt som den borgerliga regeringen tidigare kunde minska arbetsmängden i landet, kan vi öka den. Min inriktning är att det är det vi skall göra under de kommande åren.

Sedan till frågan om fördelning av makt och förmögenheter i det här landet. Det är min bestämda uppfattning att det är önskvärt att vi får en jämnare fördelning av makt och förmögenheter i näringslivet och i hela samhället.

Anf. 20 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag talar alltså inte om en förkortning av den totala arbetstiden. Jag talar om en omfördelning av arbetstiden. Låt mig försöka vara litet mer pedagogisk, och säga så här: Säg att Erik Åsbrink, oavsett förhandlingarna med Per-Ola Eriksson och oavsett det här med Anders Ljunggren, skulle dela sitt eget arbete på två, och ta in en kvinna. Det tror jag skulle vara lämpligt med tanke på att det fortfarande verkar vara litet

trögt, om man säger så, med den s.k. jämställdhetsanalysen i budgetsammanhang. Säg att ni delade lika på arbetstiden, så att Erik Åsbrink kunde vara hemma mer med sina barn. Då har vi inte minskat arbetstiden totalt, utan vi har fått in fler i arbete. Det är det Växjömodellen handlar om.

Jag frågar alltså: Är Erik Åsbrink av den meningen att det helt enkelt inte går att bedriva fördelningspolitik på det här området? Går det inte att inom en växande total volym arbete omfördela arbetstiderna? Är det något som ligger helt utanför politikens ramar?

Till sist ställde jag ju en väldigt konkret fråga när det gäller Wallenbergs makt och den röda skatteväxlingen. Det går bra med ett ja- eller nej svar. Är Erik Åsbrink beredd att sälja Nordbanken till S-E-Banken? Är Erik Åsbrink beredd att sänka skatten för låginkomsttagare?

Anf. 21 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag har inte tänkt dela upp mitt arbete på flera personer. Genom att rekrytera duktiga medarbetare, däribland flera kvinnliga chefs-tjänstemän, räknar jag däremot med att få en ökad avlastning, så att jag har möjlighet att umgås mer med mina barn. Det vore naturligtvis mycket positivt om det kunde åstadkommas.

Jag har givit min syn på makt- och ägandefördelningen i samhället. När det gäller Nordbanken, vet Johan Lönnroth att staten har för avsikt att gå ur ägandet. När och hur detta skall ske, är naturligtvis frågor som jag inte kan svara på i dag.

Slutligen vill jag ta upp detta med höjt grundavdrag eller något liknande för låginkomsttagarna. När vi diskuterar det kommande utrymme som vi socialdemokrater vill använda för att öka rättvisan och jämlikheten i samhället, är naturligtvis sänkt skatt för låginkomsttagarna en fullt tänkbar möjlighet.

Anf. 22 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Erik Åsbrink beklagar sig över att oppositionen letar efter fel. Men vad skall en opposition göra om inte visa på brister som faktiskt finns? Problemet i den här vårpropositionen är att det finns strukturella brister. De grundläggande problemen löses inte, utan regeringen går in med en massa, i och för sig intressanta, detaljer som inte ändrar på helheten.

Ta miljösidan t.ex. Där minskar man när det gäller Naturvårdsverket med ungefär 25 % över en period på tre fyra år. Det slår undan benen för mycket av miljöforskningen. Man minskar kalkningsanslagen. Man kan inte sanera alla de miljöskadade områden som finns i landet där det läcker ut en massa miljögifter. Efter att man har gjort det sätter man upp ett nytt anslag, där en ny grupp människor fördelar pengarna till helt andra projekt och till helt andra personer. Man är inte inne i arbetet, man har inte samma kompetens, och det finns inte den här genomtänkta prioriteringen. Det här är, menar jag, ett grundläggande strukturfel. Man måste se till att man får en bra, långsiktigt miljöpolitik.

Ett annat strukturfel gäller beskattningssystemet. Det är fel att det faktiskt är så lönsamt att anställa färre, eftersom skatten på arbete är så hög. Det är ju en drivkraft till rationaliseringar genom att avskeda folk. Samtidigt är beskattningen på energi och miljöutsläpp så låg att det faktiskt är

mycket lönsamt att slösa med energi och släppa ut förorenande ämnen som skadar människor och miljö. Det innebär naturligtvis en ekonomisk kostnad i form av hälso- och sjukvård, i form av miljösaneringar och i form av mindre naturtillgångar i framtiden.

Man kan inte acceptera ett skattesystem som påskyndar en negativ utveckling, en utveckling mot ökad arbetslöshet och ökad miljöförstöring. Man måste ändra på det grundläggande strukturfelen. Då hjälper det inte att man håller väldigt yviga tal om hur viktigt det är med miljön, om att detta är framtidens fråga osv. Det kan vi alla hålla, oavsett partifärg. Det intressanta är den sakliga politiken. Är man beredd att göra de grundläggande förändringarna? Det är det som är Miljöpartiets kritik mot regeringen. Man gör inte de grundläggande strukturella förändringarna.

Detsamma gäller faktiskt kommunerna och landstingen. De har träffats av regeringens besparingsiver – inte direkt, men indirekt genom höjda egenavgifter och genom övervältringseffekter när man sparar på de statliga transfereringarna. Man har ju fördelningspolitiskt gjort detta på så sätt att socialbidragskostnaderna har ökat för kommunerna. De statliga transfereringarna har minskat lika mycket till dem som har det sämst som de har minskat till dem som har det bra.

På det sättet har man strukturellt skapat problem. Sedan har man pyttat tillbaka litet pengar genom ett ökat bidrag som inte löser de strukturella, underliggande problem som man själv har skapat. Det är det regeringen måste ändra på. Det vore intressant att få en kommentar omkring de här mer grundläggande strukturella problemen, Erik Åsbrink. Det är faktiskt det diskussionen borde handla om i dag.

Anf. 23 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt, Roy Ottosson, att alla områden, även miljöområdet, i det hårdhänta saneringsarbete som vi har tvingats utföra de senaste åren har fått ge sitt bidrag. Vi har exempelvis lagt vissa besparingar på Naturvårdsverket. Det är inte roligt att behöva göra sådant, men det har varit nödvändigt. Vi skall ändå se detta i perspektivet av de mycket större tillskott som sker på andra områden som är viktiga för miljön. Jag tänker på detta med att bygga ett ekologiskt hållbart Sverige. Där går vi nu successivt in med mycket stora insatser. Jag tänker också på att vi förstärker insatserna när det gäller miljöskydd på jordbrukets område. Det finns alltså, och det borde väl även Miljöpartiet kunna erkänna, mycket viktiga insatser för att förstärka miljöpolitiken på olika områden.

Det finns också ett samband mellan å ena sidan hur ekonomin i stort utvecklar sig och å andra sidan vilka möjligheter vi har för att förstärka i fråga om miljön. Det är inte så att fattiga länder, eller länder med negativ tillväxt, är miljövänligast. Det är precis tvärtom. Det är länder som genomgår en ekonomisk tillväxt som successivt allt bättre kan hushålla med resurser och samtidigt skapa ökade resurser för att sätta in på viktiga miljöområden. Det är så vi kan nå de bästa resultaten. Därför är det oerhört viktigt – jag återkommer till det – att vi nu har kommit så långt i saneringen av statsfinanserna och i förstärkningen av den svenska ekonomin. Det kommer att ge oss mycket bättre möjligheter i framtiden att bedriva en aktiv miljöpolitik.

Anf. 24 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att det finns starka samband mellan ekonomi och miljö. Det har regeringen tillsammans med Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna också slagit fast i det svenska konvergensprogrammet.

Förutom Maastrichtkriterierna har man med ett arbetslöshetsmål och ett miljömål. De skall redovisas för riksdagen två gånger om året. Men så har inte skett när det gäller miljömålet. Det formulerades som att man skall se hur den svenska miljöskulden, enligt motsvarande beräkning, utvecklas när man gör den här budgetsaneringen och vidtar de åtgärder som krävs för att uppfylla konvergensprogrammet.

Man kan mycket väl bedriva en ekonomisk politik som fördärvar naturkapitalet om man inte har med det i beräkningarna. Man kan utarma jordarna, haven och sjöarna. Man kan förgifta luften, så att träden växer långsammare. Allt detta har ju faktiskt skett, bl.a. i Sverige. Det gör att vi har mindre naturresurser kvar, och vi har mer av skadade och utarmade naturresurser. Detta får ekonomiska konsekvenser, framför allt på lång sikt. Varför redovisar inte ens regeringen detta för riksdagen? Man har ju förbundit sig till det i konvergensprogrammet. Det är ganska meningslöst att diskutera åtgärder om man inte har klart för sig hur situationen ser ut.

Finansministern är mig svaret skyldig när det gäller de kraftiga neddragningarna på miljöområdet, som har skadat kampen mot förorening. 10 000 sjöar i Sverige är i dag döda. Man har gjort neddragningar, så att kalkningsverksamheten minskar. Man har t.o.m. ändrat på skattesystemet, så att utsläppen av vissa ämnen kommer att kunna öka. Varför gör man dessa försämringar?

Sedan pytsar man ut pengar på andra håll och kanter. Det är i och för sig behjärtansvärt. Men det sker alltså efter det att man har gjort en grundläggande försämring. Det är min kritik.

Jag skall ta upp en annan fråga också. Den gäller EU-medlemskapet. I riksdagen har vi många gånger diskuterat vad det svenska EU-medlemskapet kostar oss. Vi skickar mycket pengar i bidrag till EU. Vi får tillbaka en del, och vi får ställa upp med ytterligare pengar vad gäller många av de bidrag som vi får från EU. Dessa bidrag är inte alls anpassade till svenska förhållanden, vilket ofta leder till att vi dessutom måste vidta en del andra inhemska åtgärder för att klara av de svenska problemen. Det borde rimligen bli dyrt. Men det finns inte någonstans en ordentlig genomgång och redovisning av vad det här egentligen kostar och vad vi eventuellt får tillbaka. Det är en brist.

Vi misstänker från Miljöpartiets sida att EU-medlemskapet faktiskt har försvårat budgetarbetet, och det ganska rejält. Det syns i regionalpolitiken i dag. Det är en snabbare utflyttning från glesbygden än det någonsin har varit i Sverige. Vi har under det senaste året slagit rekordet från 60-talet. Detta hänger naturligtvis ihop. Det vore intressant att få reda på varför vi inte får veta hur det är.

Alternativen lyser med sin frånvaro, sade finansministern. Det gör de inte. Vi har pekat på alternativen: en skatteväxling, en arbetstidsförkortning och en konsekvent långsiktig politik som håller ihop och mindre av en medianpassad ordpolitik som inte leder någonvart.

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*Överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 25 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Att i denna sena timme ta upp en debatt om EU-medlemskapets för- och nackdelar är kanske inte så fruktbart. Roy Ottosson och jag har nog olika *Överlämnande av* syn på detta.
Jag menar att medlem- *vårpropositionen* skapet – som är ett uttryck för en önskan från Sveriges sida att delta i ett djupare internationellt samarbete – är en mycket viktig förutsättning för att vi skall kunna komma till rätta med de allvarliga miljöproblem som vi har här i Europa.

Anf. 26 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Finansministern är en man med många goda sidor, inte minst på det personliga planet. Han har en förmåga att känna starkt. Det finns ett starkt känslöengagemang. Man skulle nästan kunna säga att det finns en omotiverad glädje. Detta går snabbt över i att han kan vara rörd till tårar inför omsorgen om vissa 60-åringar. Då kommer han fram till att det är fel ålderssammansättning på arbetsplatserna.

Det är möjligt att man kan tycka det. Men då kanske man borde fundera litet grand över vad det beror på. Det beror naturligtvis på att det tillkommer för få nya riktiga arbetstillfällen. Man borde kanske också fundera litet över turordningsreglerna i arbetsrätten. Principen sist in, först ut är knappast en rättvis princip som går att hitta i Bibeln, t.ex. Det skulle vara intressant att veta hur den har framsprungit och varför man så kraftfullt håller fast vid den om man nu anser att resultatet blir en felaktig sammansättning.

Jag har talat om den mänskliga aspekten. Människor i 60-årsåldern känner sig inte behövda när de nu får klart för sig att de egentligen tar upp platser för yngre människor. Jag skulle också vilja nämna den ekonomiska aspekten, det mindre kloka i att satsa på en sådan här pensionspolitik. Det finns nämligen inget som helst teoretiskt stöd för att det går att pensionera bort arbetslösheten.

Häromdagen fick jag i min hand en bok från Arbetarrörelsens Ekonomiska Råd. Förordet är skrivet av en icke okänd person, Svante Öberg. Han var tidigare statssekreterare. Numera är han chef för Konjunkturinstitutet. Boken heter *Tretton inlägg om arbetslöshet*. I den skriver Irene Wennemo från LO följande:

Att få ned arbetslösheten genom att pensionera bort de äldre har visat sig vara en oframkomlig väg. Internationella studier visar att generösa regler för förtidspension inte sänker den totala arbetslösheten mer än möjligtvis kortsiktigt. Åtgärden innebär i förlängningen att vi antingen måste minska våra välfärdsåtaganden eller öka skattekvoten för dem som förvärvsarbetar.

Då skulle jag vilja fråga Erik Åsbrink om han håller med om de slutsatser som finns om det samhällsekonomiskt kloka i att pensionera människor i förtid. Det handlar alltså inte om medicinska skäl, utan nu talar vi om förtidspensionering av arbetsmarknadsskäl. Stämmer den här uppfattningen? Eller har regeringen någon annan vetenskaplig grund att bygga sin politik på än den som presenteras i den vanliga litteraturen, senast återgiven i en bok med såväl LO:s vackra emblem som den vackra socialdemokratiska rosen?

Tjänstesektorn är inte behandlad i den här propositionen, men regeringens måste väl ändå fundera över om det inte är dags att följa många andra länder som har gjort lyckade satsningar på att öppna tjänstesektorn. Det handlar om att sänka skattekilarna och få bort svart arbete och i stället få in människor i vitt arbete, att också möta de behoven. Det är inte rimligt att en grupp av människor håller på att arbeta ihjäl sig – dubbelarbetande småbarnsföräldrar – medan andra, fler och fler, tragiskt nog blir arbetslösa. Är det inte dags att ta itu med det här och komma till skott med ett förslag som också öppnar den del av tjänstesektorn som vänder sig till de privata hushållen?

Anf. 27 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag trodde att jag hade sammanlagt 1 minut och 22 sekunder kvar av min talartid, men jag har nu blivit upplyst om att jag har 11 minuter och 22 sekunder kvar. Jag kan därför lämna ett mycket utförligt svar på Mats Odells inlägg.

Till att börja med vill jag ta upp arbetsrätten. Mats Odell åberopade högre makter och den heliga skriften när det gällde den syn på arbetsrätten som Kristdemokraterna förfäktar. Mats Odell är dåligt påläst. Det står nämligen i Bibeln att de sista skola vara de första. Det är precis ett återgivande av den nuvarande arbetsrättsliga lagstiftningen, som vi socialdemokrater står fast vid.

Vi har gjort det lättare att anställa. Vi vill inte göra det lättare att avskeda. Om Mats Odell fortsätter att hävda en annan uppfattning får han väl göra det, men här kommer vi inte att enas. Jag tror inte heller att det går att åberopa vår Herre som stöd för den kristdemokratiska linjen i denna fråga.

Sedan gav även Mats Odell den vrångbild som brukar ges av den socialdemokratiska politiken, att vi skall pensionera bort folk ur arbetskraften, fiffla med statistiken och sopa problemen under mattan. Det är ju inte på det sättet. Läs innantill! Studera våra förslag och våra siffror! I det fempunktsprogram vi lägger fram består fyra av punkterna uteslutande av insatser som syftar till att skapa fler jobb eller att skapa utbildningsplatser som ger bättre utbildade människor som hävdar sig bättre på arbetsmarknaden i framtiden.

Det femte området, arbetsmarknadspolitiken, innehåller en rad olika insatser. Där finns kvalitetshöjningar som gör det möjligt att hålla en högre nivå på arbetsmarknadsutbildningen. Det ger också större chans att få jobb i framtiden. Det innebär en viss uppluckring av olika regelsystem som ibland kan skapa onödiga dröjsmål och onödig byråkrati.

Det finns också ett inslag – jag medger det – av tillfälliga och tidsbegränsade insatser som gör det möjligt för människor som närmar sig pensionsåldern och som är långtidsarbetslösa att gå i pension i förtid. Chansen för de flesta av dessa människor att få ett reguljärt jobb på arbetsmarknaden är mycket liten – tyvärr. Vi har också aviserat förslag om generationsväxling. Även det kommer att vara en tidsbegränsad insats. Avsikten är ju att vi när de reguljära insatserna får full styrka inte skall behöva tillgripa den här typen av insatser. De kan dock spela en roll på kort sikt.

Sammantaget är den helt övervägande delen av våra insatser inriktade på att skapa nya jobb, att sätta fler människor i arbete och att göra arbetskraften mer kompetent.

Till sist vill jag nämna Dan Anderssons utredning om att öppna tjänstesektorn. Jag har fått kritik här i dag för att jag inte omedelbart rusar ut och anammar en del av de förslagen. Jag tycker att vi kan ha respekt för traditionen i svenskt utredningsväsende att remissbehandla förslagen innan man tar ställning. Det skall vi göra också i det här fallet.

Men på en punkt tror jag redan nu att Mats Odell och jag kommer att förbli oeniga. Jag är inte anhängare av pigavdrag. Visserligen har jag behövt städa upp efter det borgerliga konkursboet i statsfinanserna, men jag har inte tagit hjälp av några pigavdrag och jag kommer inte att vilja införa några i framtiden heller.

Anf. 28 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag undrar, om Erik Åsbrink lägger handen på hjärtat, om det var en god eller en dålig nyhet när han fick veta att han hade elva minuter kvar.

Men låt oss börja med Bibelns principer om de första som blir de sista. Jag blir verkligen skrämmd när jag hör Erik Åsbrink tolka Bibeln på det här sättet. Vad det handlar om när det står att de första skall bli de sista är de människor som kom i sista sekunden och ville komma med in i himmelriket – inte att bli utkastade, Erik Åsbrink, där det skulle råda gråt och tandagnisslan. Jag tror att ni helt har missförstått den här principen.

Men det är inte för sent. De sista kan också bli de första. Det är inte för sent att ändra sig på den här punkten, om man vill se en annan ålderssammansättning på arbetsplatserna.

Den här kvalitetshöjningen skulle jag gärna vilja ställa en fråga om. Det är ju ganska intressant att det i fråga om kvalitetshöjningen står att den skall gälla inom offentlig sektor, i kommunala sammanhang. Men nu är det ju så, som Erik Åsbrink vet, att det i många kommuner har lagts ut ganska mycket verksamheter på entreprenad – även efter valet 1994. Trots att man sade att det skulle upphöra har det snarast accelererat. Min fråga är: Kommer de pensionärer som i dag vårdas på någon typ av servicehem eller liknande där kommunen har lagt ut detta på entreprenad till en privat vårdgivare också att få del av denna kvalitetshöjning? Eller är det enbart i de kommuner som ännu inte har hunnit lägga ut det här på entreprenad eller har valt att bedriva det i egen regi som man kommer att få del av kvalitetshöjningen?

Är det så att det bara gäller där kommunen är hundra procentig huvudman har vi byggt in en våldsam segregation. Då är det bara i de kommunalt drivna verksamheterna som man skall få någon som går med ut på promenad, någon som skall finnas med och läsa tidningen och göra alla dessa kvalitetshöjande åtgärder. Jag tror att det vore oerhört värdefullt om Erik Åsbrink kunde klarlägga den här saken.

Jag undrar också, i fråga om upphandlingen och EU:s konkurrens- och upphandlingsdirektiv, följande: Kan man ha så olika villkor som det här skulle ge om det enbart var den rent kommunala verksamheten som kunde få del av kvalitetshöjningen? Skulle man då inte komma i konflikt såväl med den svenska konkurrenslagstiftningen som med de direktiv som vi har åtagit oss att följa genom vårt medlemskap i EU?

När det slutligen gäller de s.k. pigorna, herr talman, går det naturligtvis att ha kvar de ideologiska skygglapparna. Men i väldigt många länder har det visat sig att det här är en alldeles utmärkt form att komma in i arbetslivet – att faktiskt serva de pensionärer som inte får tillräckligt med hemtjänst från kommunen och att hjälpa de dubbelarbetande småbarnsföräldrar som inte hinner med. Och varför skall de här människorna hellre hållas i arbetslöshet? Kan finansministern redogöra för hur mycket pengar som i dag strömmar in i form av skatter och avgifter och moms på tjänster som i dag utförs i hemmen? Jag tror att det här till absolut övervägande del handlar om svarta jobb. Med den attityd som regeringen har kommer vi att fortsätta vänja människor vid att det är svartjobb som gäller. Det är där tillväxten kommer att ske. Det är dags att ta bort de ideologiska skygglapparna nu och våga satsa också på den här branschen.

Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Den s.k. Kalmarmodellen med kvalitetshöjningar är utformad så att den skall kunna tillämpas inom den offentliga sektorn – kommuner och stat samt försäkringskassorna. Men det stannar vid det, och det har naturligtvis att göra med de mycket förmånliga regler som det här systemet innebär.

Nu märker jag en något paradoxal situation. Å ena sidan kritiserar regeringen häftigt för den här insatsen, som anses vara alldeles felaktig, fiffel med statistiken och allt vad vi har fått höra. Å andra sidan är insatsen ändå så pass attraktiv att det här kommer förslag om en utvidgning, att den skall utsträckas till en vidare krets. Även entreprenörer som tar över viss verksamhet från kommunerna borde, om jag förstår Mats Odell rätt, kunna omfattas av detta. Såvitt jag förstår är detta inte möjligt, även om jag skall lämna ett litet frågetecken för exakt hur det här regelverket slår i de enskilda fallen. Det kan jag inte svara på i detalj. Men utformningen är avgränsad till den offentliga sektorn, och det finns goda skäl för detta.

Sedan har vi återigen tjänstesektorn. Jag är mycket öppen för att diskutera olika åtgärder som gör det möjligt att få till stånd fler jobb i tjänstesektorn. I och för sig undrar jag ibland varför man till varje pris måste stimulera jobb i just tjänstesektorn. Man kan faktiskt med lika god rätt säga att det är bra med fler jobb i varusektorn också. Jag ser inget skäl till varför vi nödvändigtvis måste begränsa oss till en viss sektor, även om den är ganska stor. Människor kan göra precis lika produktiva och värdefulla insatser i varusektorn som i tjänstesektorn.

Men låt gå för att vi kanske i vissa avseenden har onödiga hinder i tjänstesektorn. Vi skall se över detta. Dan Anderssons utredning har lagt fram ett antal förslag av litet skiftande beskaffenhet; jag är personligen mera intresserad av några av förslagen och mindre av andra. Låt oss se vad remissomgången ger för resultat. Sedan skall vi ta ställning till detta.

Pigavdragen, som Mats Odell är en varm anhängare av, är ju prövade i Danmark. Det är ett land som i och för sig har en del erfarenheter som vi kan dra nytta av, men det här blev ingen stormande succé. Det säger ju danskarna själva. Det har fått en ganska blygsam omfattning. Jag är rädd för att Mats Odell även i fortsättningen får plocka sina dammråttor själv.

Anf. 30 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Man kan fundera över vilket målet för en bred ekonomisk politik egentligen skall vara. Om man försöker formulera det mycket enkelt kan man säga att syftet, till den del vi politiker svarar för att driva en ekonomisk politik, rimligen bör vara att skapa bra förutsättningar för människor i olika avseenden. Man bör försöka se det ur individens perspektiv.

I debatten hittills har vi framför allt kritiserat regeringen för bristen på insikt om hur viktigt det är för människor att få ett jobb och att inte känna att de bara blir pensionerade eller erbjuds utbildning, även om utbildning visst kan vara bra. Det viktiga är att vi får en dynamik, så att tillräckligt många nya jobb växer fram. Detta är en av de stora bristerna.

En annan brist som vi har pekat på men som vi inte hunnit diskutera så mycket i dag är det faktum att så många människor dignar under de skatter som socialdemokratin kritiserade för många decennier sedan men som man nu excellerar i att både införa och höja. För låg- och medelinkomsttagare är det ett problem för välbefinnandet att känna att man är insnärjd, att pengarna efter skatt inte räcker till, att man har små marginaler och att man är beroende av det offentliga om något skulle hända. Och det offentliga levererar inte tillräckligt.

Regeringen har lovat mycket när det gäller pensionerna och en hel del andra saker, men löftena hölls inte. Sjukvårdsköerna oroar många människor i dag. Kvaliteten på de löften som gavs var inte tillräckligt bra. I normala fall har människor då inget annat att välja på, därför att pengarna efter skatt inte räcker till. Det borde alltså vara ett mål i sig att minska bidragsberoendet och se till att människor i det normala fallet har en chans att leva på sin lön. De skall kunna klara mindre problem när de uppkommer.

Samtidigt är det tredje målet att vi skall begränsa statens och kommunernas insatser till de kärnuppgifter som måste klaras väl. Så när vi blir riktigt sjuka och långvarigt sjuka skall vi veta att vi får bra vård, utan de köer som håller på att växa. Vi skall få en ersättning som gör att vi klarar oss ekonomiskt. Vi skall få det stödet när det behövs.

En handikappad skall inte få assistentersättningen neddragen på det sätt som regeringen och Centerpartiet har gjort. Jag har inte hört Erik Åsbrink försvara varför man skall försämra förutsättningar för tolkbistånd till döva och dövblinda. Det föreslås i tilläggsbudgeten för 1997. Det skulle vara intressant att höra varför regeringen väljer att göra detta. Det är ert ansvar att ni drar ned för dem som är svaga. Det gäller även Per-Ola Eriksson, om han vill svara på detta.

Att verkligen koncentrera kärnuppgifterna så att staten klarar sina viktiga och raka uppgifter borde vara målet för den ekonomiska politiken. Men i det avseendet misslyckas regeringen. Mycket går tillbaka till att jobben inte växer fram.

Därför känns det hemskt att höra Erik Åsbrink raljera om pigavdrag. Jag vet inte om finansministern har lust att lyssna, men det kunde vara intressant att fundera litet kring hushållstjänster.

Vi har i ett par omgångar haft avdrag för reparation på byggnadssidan. Man har fått skattereduktioner för att reparera hus och lägenheter. Jag vet inte om Erik Åsbrink kallar de byggnadsarbetarna för drängar. Men jag har svårt att kalla de människor om städar i hemtjänsten, hos

pensionärer eller här i riksdagen för pigor. Det gjorde ju Erik Åsbrink nyss i talarstolen. Han sade att den som städar åt någon är en piga. Det är förnedrande. Socialdemokraterna borde vara för goda för att upprätthålla den typen av fördomar.

Det finns en mängd jobb som behöver utföras men som inte blir utförda, därför att det finns hinder: arbetsmarknadsregler, skatter och mycket annat. Den starkaste kritiken mot Erik Åsbrink, regeringen och det stödparti som Centern nu blivit är att de inte förmår bryta ned de hinder som finns. Därför får man en slutsummering som visar att 13 % fortfarande är arbetslösa när vi går in i det nya årtusendet. Detta är ett misslyckande, Erik Åsbrink, och det måste betecknas som ett sådant.

Det skulle vara intressant att höra finansministern förklara vad det är som gör att han dogmatiskt försöker använda uttryck som pigavdrag i stället för att fundera över om inte ännu fler skulle kunna få den typ av jobb som de människor som städar hos honom i Finansdepartementet har, hellre än att vara arbetslösa. De skulle kunna ha möjligheter till utbildning och bättre jobb om finansministern tycker att det är förnedrande att städa. Jag städar själv, och jag antar att han också har gjort det någon gång.

Vad är finansministern beredd att göra för att verkligen öka förutsättningarna för dessa jobb? Är han beredd att slopa dubbelbeskattningen så att industrin får bättre förutsättningar? Hur kom ni på idén – som både LO och SAF kritiserar – att fördubbla sjuklöneperioden, så att det blir svårare för de mindre företagen att anställa? Det skulle vara intressant att höra Erik Åsbrink resonera om hur de nya jobben skall kunna växa fram med de hinder som ni själva pekar på till viss del men inte gör något åt, t.ex. lönebildningen och arbetsmarknadsregleringen.

Anf. 31 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Bo Lundgren ville säkert ha upp finansministern och inte mig, men jag kunde faktiskt inte avstå från att ge en replik när Bo Lundgren tog upp sjukvårdsköerna och alla som dignar under skattetrycket.

Bo Lundgren och jag är överens på en punkt: skattesänkningar behövs för låga inkomster. Men vi har radikalt olika uppfattningar om hur det skall finansieras. De rika hushållen, framför allt de som äger mycket aktier, har ökat sina förmögenheter på ett oerhört kraftfullt sätt på senare tid. Bo Lundgren vill sänka skatten kraftigt också för dem, ännu mycket mera än för låginkomsttagarna också procentuellt sett. För sådana som Bo Lundgren och mig själv vill han t.ex. sänka skatten kraftigt. Detta vill han finansiera bl.a. genom att ta pengar från vård, omsorg och skola. 50 miljarder ville moderaterna ta från kommuner och landsting i sitt förra budgetförslag.

När nu moderater far land och rike runt och skrymtar om de långa sjukvårdsköerna och de sociala nedskärningarna i kommunerna blir jag och många med mig moraliskt upprörda, åtminstone vi som vet hur det ligger till med de konkreta, praktiska förslagen.

Sluta hyckla, Bo Lundgren! Tala om att ni finansierar de stora skattesänkningarna på stora förmögenheter och inkomster genom att skära ännu mer för de grupper som ni i den allmänna retoriken säger er värna om!

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag måste göra Johan Lönnroth besviken. Vi föreslår inte ett öre i besparingar på sjukvården eller på kärnuppgifter som skall utföras av kommuner och landsting. Det vi föreslår är besparingar på knappt 8 miljarder kronor netto, som kan tas från andra, inte prioriterade verksamheter.

Anf. 33 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Det vore ju mycket glädjande om moderaterna totalt och radikalt har lagt om politiken jämfört med den motion ni lade fram för ett år sedan. Då föreslog ni oerhört stora nedskärningar i anslagen till kommuner och landsting, dvs. skola, vård och omsorg.

Anf. 34 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag vill först rensa bort ett påstående ur debatten som Bo Lundgren framfört några gånger i kammaren. Regeringen föreslår inte några indragningar av tolktjänsten till döva och dövblinda. Regeringen föreslår indragning av en del av en anslagsbehållning som används för stimulansbidrag, som ändå upphör vid utgången av detta år. Den indragningen berör på intet sätt tolktjänsten till döva och dövblinda. Jag hoppas att vi slipper höra det påståendet i fortsättningen. Över huvud taget är det märkligt att höra en företrädare för ett parti vars främsta uppgift är att ständigt begära sänkta skatter och mindre resurser till stat och kommun låtsas måna om olika utsatta grupper som är beroende av samma offentliga sektor för sin välfärd och för sin framtid.

Vi fick på nytt höra om de skattebördor som läggs på svenska folket och vikten av att sänka skatterna. Jag tycker att det finns skäl att påminna om att skattebördorna på svenska folket ytterst bestäms av de utgifter som vi beslutar oss för i stat och kommun. Det är ett faktum att utgifterna på Bo Lundgrens tid skenade i höjden samtidigt som Bo Lundgren sänkte skatter, främst för de välbeställda.

Men notan för detta jättelika underskott får de svenska skattebetalarna betala förr eller senare. Tyvärr är detta en del av de bördor som svenska folket nu får bära. Man kommer aldrig ifrån de utgifter som Bo Lundgren trodde att det gick att låna till. Förr eller senare får detta bekostas. Det är ett hyckleri att tala om att det går att sänka skatterna hur som helst, när man samtidigt låter statsfinanserna förödas på det sätt som skedde tidigare.

Anf. 35 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! När det gäller historien låter Erik Åsbrink som en papegoja. Det får han fortsätta att göra. Jag tänker inte bemöta det.

På de få sekunder jag har till förfogande vill jag bara slå fast, att med världens högsta skatteuttag, som vi har i Sverige, vore det väl konstigt om vi inte kunde klara att koncentrera insatserna från det offentliga på de människor som behöver dem bäst. Ni har dragit ned ersättningen till de handikappades assistenter, ni har försämrat änkepensionerna och mår med all rätt dåligt av det, åtminstone opinionsmässigt.

Ni ser inte på det vis som vi gör på en vettig budgetstrategi. Om man sänker skatten för vanliga människor så att de klarar sig utan det offent-

liga, kan man i stället se till att koncentrera stödet till dem som verkligen behöver det.

Prot. 1996/97:89
15 april

Anf. 36 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Alltför väl bekräftar Bo Lundgren det jag nyss sade. Å ena sidan talar han om behovet av skattesänkningar, å andra sidan pekar han ut utgiftsområden där det inte skall ske nedskärningar, utan kanske t.o.m. utökningar. Detta går inte ihop. Det är fullständigt omöjligt. Enda resultatet, om man genomför en sådan politik i verkligheten, är att det går åt pipan med statsfinanserna. Det har vi redan sett. Sedan kommer det surt efter för svenska folket, som skall betala detta lättsinne.

*överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Det finns två stora problem i Sverige, dels den höga arbetslösheten, dels den stora statsskulden. När vi vill vidta åtgärder för att avveckla dessa kallar Bo Lundgren det litet raljant för avvecklingspolitik.

Ja, vi vill avveckla statsskulden, vi vill avveckla den höga arbetslösheten och vi vill avveckla Barsebäck. Men Bo Lundgren har i dag våltaligt pläderat för en konserveringspolitik. För det första vill han bevara Barsebäck. För det andra vill han bevara den höga statsskulden. För det tredje innebär det att han bevarar de ekonomiska problem som finns i kommunerna.

Genom den möjlighet som vi nu skapar att tillfredsställa stora vårdbehov, stora behov inom äldreomsorgen och stora behov inom skolan fyller vi behov som Bo Lundgren i andra sammanhang våltaligt brukar säga är viktiga. Men orden hänger inte samman med konkret handling.

Jag förstår inte varför Bo Lundgren vill bevara problemen. Han säger nej till att avveckla sådant som lägger börda på kommande generationer, statsskulden, kärnkraften, osv. Varför vill inte Bo Lundgren använda budgetöverskottet, vilket nu är möjligt, till att få ned den stora statsskulden? I stället talar Bo Lundgren om överbeskattning. Det är det vanliga retoriska resonemanget från Moderata samlingspartiet.

Sedan talar Bo Lundgren med förakt om de människor som har arbetat länge och känner sig ganska brända. De närmar sig 65-årsåldern. När de erbjuds möjligheten att lämna arbetsmarknaden och inte längre stå till arbetsmarknadens förfogande raljerar Bo Lundgren över det.

Vi vet också att Moderata samlingspartiet av och till har lagt fram förslag om att höja pensionsåldern. Om man lägger fram och genomför ett sådant förslag kommer det att hårdast drabba de människor som har haft kroppsarbete under hela sitt liv. De människor som har haft andra pensionsregler och kunnat gå i pension tidigare, de kan gå. Men för de personer som har haft kroppsarbete – vårdbiträdet eller byggnadsarbetaren som känner sig utbränd – har Bo Lundgren inget som helst intresse och känner inget som helst ansvar. Det är en ganska avslöjande politik från Moderata samlingspartiets sida.

Jag vill sedan vända mig till vännen Lars Leijonborg, som normalt är en fridsam person. Men i dag tycker jag att han gör några uttalanden som det finns skäl att kommentera.

Han talade om en kedja människor som kunde ställas upp. Men, Lars Leijonborg, skall vi inte erkänna att det också fanns en kedja människor

som vi kunde rada upp år 1992, 1993 och 1994? Jag tycker, herr talman, att Lars Leijonborg i dag har gjort sig känd som en bildmakare med selektivt minne och en pratmakare som inte tar politiskt ansvar.

Lars Leijonborg ondgjorde sig också över det miljöstödet från EU som kan tillföras lantbrukssektorn. Då vill jag fråga Lars Leijonborg: Innebär det att Lars Leijonborg samtidigt tar avstånd från det med EU framförhandlade avtalet, som hans finansminister var med och undertecknade 1994? Eller står inte Lars Leijonborg längre för vad fyrpartiregeringen gjorde på denna punkt? Svara i dag, det kan vara bra för eftervärlden att veta!

Sedan vill jag vända mig till Lars Leijonborg och tala om premierserven. Den är, som Lars Leijonborg borde veta, inlåst och skyddad på Riksgälden. I Riksgäldens styrelse finns två ledamöter som sitter här i kammaren. Den ene är Bo Lundgren, den andre är Olof Johansson. Om inte Lars Leijonborg tror på Bo Lundgren, kan han med förtroende vända sig till Olof Johansson.

Nu vill jag vända mig till Mats Odell. Han talade upprepade gånger om människor av kött och blod. Jag vet inte hur många gånger han i sitt anförande kom tillbaka till "människor av kött och blod". Jag vill fråga Mats Odell om han känner till att det finns andra människor, som inte är av kött och blod. I så fall är jag nyfiken. Om det är så har kd funnit en människoform som hittills inte är känd på vår jord.

Jag måste säga att Mats Odell var virrigare än normalt i dag, och det vill inte säga litet. Mats Odell sade att Olof Johansson inte lyckats få Socialdemokraterna att byta ideologi. Samtidigt sade Mats Odell att Socialdemokraterna saknar ideologi. Nu skall jag i och för sig inte försvara Socialdemokraterna, men jag tycker att det logiska bör redas ut. Mats Odell måste bestämma sig för om han vill prata utan logiskt sammanhang eller med logiskt sammanhang. Om man saknar någonting kan man inte byta. Om man byter kan man inte sakna. Mats Odell måste bestämma sig för hur det skall vara på den punkten.

Till Mats Odell vill jag också säga att det förvånar mig att Mats Odell som i så många sammanhang talat om vården och omsorgen inte ens närmar sig det området i dag. Nu tar vi fram de resurser som kd i andra sammanhang säger sig vilja ha. Jag konstaterar också att Folkpartiet, som tidigare har sagt att man vill öka resurserna till vården, nu är bönhört över hövan. Det noterade Lars Leijonborg bara med en bisats.

Herr talman! Det aktstycke som Centerpartiet och regeringen gemensamt har lagt fram bildar en ordentlig grund, som gör det möjligt för oss att ge oss i kast med den höga arbetslösheten, få fart på företagandet, främja miljön och se till att vi också får en rättvis fördelningspolitik.

Vi har lagt en ordentlig grund för ett starkare Sverige. Det skall bli intressant att se vad andra partier kommer med. Vi har gjort en kraftsamling, och här har nu talare efter talare ägnat tid åt att blicka tillbaka och gnälla. Jag tycker inte att era inlägg är särskilt klädsamma.

Anf. 38 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Per-Ola Erikssons inlägg förtjänar någon längre replik.

När jag talar om ideologi handlar det om att stimulera företagare att satsa.

Jag talade inte så mycket om värden, men jag kan gärna göra det. Vi kristdemokrater hade föreslagit sex och en halv miljard redan i budgetarbetet för detta år, men det röstade Per-Ola Eriksson tillsammans med Socialdemokraterna emot. Nu har de ångrat sig. Jag tror att det är trettionde gången som de river upp ett nyligen fattat beslut.

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*Överlämnande av
vårpropositionen*

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det finns tidigare genomförda åtgärder för att stimulera företagssektorn. Vi har sänkt arbetsgivaravgifterna, men i en riktning som framför allt främjar de små företagen. Vi har sänkt egenavgifterna för egenföretagarna. Vi har infört ROT-avdrag för reparation, och kvittningsrätt för inkomst av kapital vid nystartande av företag. Vi tar inte ut någon förmögenhetsskatt på O- och OTC-listade aktier. Vi har infört lindringar i dubbelbeskattningen för onoterade företag. Vi har reducerat stämpelskatten. Vi har tagit fram miljardprogram för småföretagsutveckling. Vi har avskaffat bilaccisen.

Det här var några åtgärder. Nu går vi vidare, och vidgar lönesumman med sänkt arbetsgivaravgift. Fåmansbolagen får ordentliga lättnader. Vi klarar ut det hela, så att det framförhandlade EU-avtalet utnyttjas fullt ut m.m. Detta gör vi för att lägga en bra grund för en tillväxt inom den privata sektorn. Mats Odell pratar, centerpartister handlar.

Anf. 40 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag är glad att min bild med de 600 000–700 000 demonstrerande arbetslösa har gripit tag. Jag blev själv gripen av tanken att det handlar om så otroligt många människor att de med en meters lucka skulle räcka från Stockholm ända ned till Malmö, och att det ändå skulle vara så där 100 000 kvar.

Var det en freudiansk felsägning när finansministern med anledning av denna bild berättade vad en del av dem ändå skulle få göra, utifrån propositionen? Han nämnde nämligen inte alls att några skulle få jobb i privata företag.

Finansministern har två minuters taletid kvar. Använd dem till att berätta vad han vill göra för att få fart på jobben i Sverige!

Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Lars Leijonborg tog inte tillfället i akt att svara på mina frågor. Står han och Folkpartiet fast vid det av fyrpartiregeringen framförhandlade EU-avtalet? Ja eller nej?

Anf. 42 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! När jag hörde liknelsen som Lars Leijonborg gjorde kom jag att tänka på ett besök i Nyköping, där en progressiv folkpartist har infört sextimmarsdag på sitt företag. Han sade så här, litet skämtsamt, när han såg att vi var en del vänsterpartister på ett möte: Vi folkpartister får plats inne på toaletten numera när vi skall ha möte. Detta sagt om liknelser.

Det har också förekommit bibelcitat i debatten. Det finns ett som lyder: Den som haver, honom skall varda givet. Det är kanske just det som jag saknar i debatten – konkreta fördelningspolitiska förslag. Det i sär-

klass mest effektiva sättet att åstadkomma fler arbeten nu är att åstadkomma ökad köpkraft. Ökad köpkraft uppnår man bäst genom att flytta pengar från dem som ligger på dem i passivt sparande till dem som faktiskt använder dem till investeringar och konsumtion. Därför skulle en mycket kraftfull röd skatteväxling behövas.

Det finns också ett annat bibelcitат, som Erik Åsbrink borde tänka på. Jag kan inte hela, men det är något i stil med: Här är icke jude eller grek. Finansministern säger att vi inte får bli beroende av utländska bankirer, och vi är helt överens på den punkten – det är inte bra. Men är det då en sådan oerhört avgörande skillnad mellan utländska och svenska bankirer? Finns det ingen som helst fara att vi blir beroende av svenska bankirer?

Om Erik Åsbrink har någon sekund kvar: Kan han säga så mycket att han är beredd att se till att utförsäljningen av Nordbanken inte ytterligare stärker makten för de mycket starka monopolbankirer vi har i det här landet?

Jag har använt begreppet ”lata kapitalister och flitiga företagare” en del i debatten. Jag fick en kommentar i bänken här tidigare om att så kan man inte säga; alla kapitalister är väl inte lata? Det är sant. Men sanningen är att jag har knuckt begreppet från en näringslivsguru från USA som var och pratade på Ingenjörsvetenskapsakademien förra sommaren. Det var han som förde ett resonemang om de mycket rika kapitalisterna i USA. De har tjänat så mycket pengar att de inte har någon förändringsvilja längre – de är just lata, sade han. Därför är det inte produktivt att ge dem ytterligare ekonomiskt utrymme.

Det är en oändlig skillnad mellan att å ena sidan sänka skatten för denna grupp – som Moderaterna vill – och att å andra sidan sänka skatten för just de flitiga företagarna. Det finns tusentals flitiga och duktiga företagare som kan någonting om själva produktionen. Att fördela om pengar från de lata kapitalisterna är en produktiv insats som minskar arbetslösheten.

Anf. 43 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Lars Leijonborg tar på nytt upp frågan om hur de nya jobben skall komma till stånd. Jag har talat en hel del om detta i dag – regeringen lägger nu fram ett samlat program för att öka sysselsättningen och successivt få ned arbetslösheten och för att öka kompetensen hos människorna så att de hävdar sig bättre på arbetsmarknaden. 150 000 människor kommer att få jobb enligt de beräkningar vi nu kan göra, och ytterligare 200 000 platser skapas i utbildningssystemen. Det handlar om att ha en stark ekonomi i balans, starka offentliga finanser, att hålla nere räntan och inflationen och att dessutom få fart på efterfrågan. Vi skall ha en sund och naturlig efterfrågan som kommer sig av att ekonomin växer. Då skapas de nya jobben, inte minst i den privata sektorn. Detta gynnas naturligtvis av de många insatser, varav Per-Ola Eriksson har nämnt en del, som vi har vidtagit tidigare och som vi föreslår i dagens proposition.

Johan Lönnroth tar ständigt upp frågan om bankägandet. Jag har redan förklarat att staten har för avsikt att sälja ut sina aktier i Nordbanken. Men jag tänker inte stå här i talarstolen och tala om exakt hur detta skall ske. Jag vill göra bra, och inte dåliga, affärer. Det vore dumt att på förhand lägga upp en så väldigt detaljerad och offentlig plan. Självfallet vill

jag medverka till att motverka makt- och ägarkoncentration i Sverige. Det är naturligtvis ett viktigt motiv när vi skall gå till verket.

Vi har dock ett intresse i Sverige av att ha starka ägare – det är brist på dem i Sverige. Jag skulle gärna vilja ha fler starka ägare, och jag ser det inte som ett ideal att ha idel tjänstemannastyrda företag, vare sig banker eller andra.

Anf. 44 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Det kanske viktigaste i den här debatten och i propositionen är ju arbetslösheten. Regeringens förslag går ut på att skapa fler utbildningsplatser trots att vi redan nu har svårt att få fram tillräckligt med lärare. Annars är det i och för sig ett bra förslag. Vi har inte tillräckligt med grundforskning för att kunna få fram den kompetens vi skulle behöva. Man måste satsa där också om detta skall hålla.

Man räknar med en mer arbetskraftsintensiv tillväxt. Det har jag kritiserat. Hur kan man göra det? Trenden är ju precis den motsatta. Tillväxten ger mindre och mindre jobb, och ändå räknar man med en mer arbetskraftsintensiv tillväxt utan någon egentlig motivering. Detta har inte kommenterats. Man har helt enkelt haft en kreativ bokföring i de här prognoserna.

Dessutom har vi den här varianten på förtidspensionering i stället för att sänka arbetstiden generellt.

Anf. 45 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Johan Lönnroth talade om hushållens köpkraft. Man kan ju fråga sig var Johan Lönnroth har hållit hus den senaste tiden. Den räntesänkning som har skett i Sverige de senaste två åren har ju inneburit ett icke obetydligt tillskott i familjernas ekonomi genom att villalånen, lånet på bostadsrätten eller på företaget har blivit billigare och lättare att bära.

Vi har den sänkta matmomsen som för en tvåbarnsfamilj innebär ett icke oväsentligt tillskott till hushållskassan. Det handlar om den sänkta matmoms som Vänsterpartiet förut också ville ha. Men när den sedan skulle genomföras ställde sig Vänsterpartiet vid sidan av och sade nej.

Den lägre inflationen innebär också att vi nu har reallöneökningar före skatt för löntagarna. Det är första gången på 20 år som vi har den situationen.

Tack vare de saneringsåtgärder som vi vidtagit har hushållen de senaste åren verkligen kunnat tillgodoräkna sig en ökad köpkraft. Men de många människor som är utan arbete har det fortfarande svårt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 7, 8 och 9 april.

Prot. 1996/97:89

15 april

---

*överlämnande av
vårpropositionen*

3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1996/97:255

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:255 av Lars Stjernkvist om företagen och samhället.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 10 april 1997

Anders Sundström

Enligt uppdrag

C H Fallenius

Interpellation 1996/97:254

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:254 av Sten Andersson (m) om OS-lotteriet.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning med anledning av vårpropositionen.

Stockholm den 9 april 1997

Erik Åsbrink

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU11

Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU10

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU10

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1996/97:63 Samverkan, socialförsäkringens ersättningsnivåer och administration, m.m.

1996/97:117 Ny förmögenhetsskattelagstiftning

Skrivelse

1996/97:118 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 11 april

1996/97:265 av *Birgitta Gidblom* (s) till arbetsmarknadsministern
Arbetsförmedlingarna och AMI

1996/97:266 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Bosnienkroater i Sverige

1996/97:267 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Våldtäkter – en krigsförbrytelse

den 14 april

1996/97:268 av *Inger Lundberg* (s) till näringsministern
Svensk formgivning och design

1996/97:269 av *Inger Lundberg* (s) till näringsministern
Stimulansbidrag till solvärmeanläggningar

1996/97:270 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Pierre Schori
Uttalande efter brand i flyktingförläggning

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 april.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 april

1996/97:450 av *Peter Weibull Bernström* (m) till statsrådet Thomas Östros
Begränsningsregeln vid beräkning av fastighetsskatten

1996/97:451 av *Eva Flyborg* (fp) till kommunikationsministern
Vinga fyr i Göteborgs hamn

1996/97:452 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Sjukregler för sjöfolk

1996/97:453 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Leif Blomberg
Vilseledande reklam

1996/97:454 av *Birgitta Gidblom* (s) till jordbruksministern
Djurtransporter och EU

1996/97:455 av *Elver Jonsson* (fp) till socialministern
Vinhandeln i Finland

1996/97:456 av *Berndt Ekholm* (s) till utrikesministern
Valet i Algeriet

1996/97:457 av *Ingrid Skeppstedt* (c) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Underhållsstöd till särlevande föräldrar

Prot. 1996/97:89
15 april

1996/97:458 av *Erling Bager* (fp) till kulturministern
Göteborgs symfoniorkester

den 14 april

1996/97:459 av *Erling Bager* (fp) till kommunikationsministern
Sjöfartspolitisk utredning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 22 april.

8 § Kammaren åtskildes kl. 15.54.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 1 § anf. 8 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Överlämnande av vårpropositionen.....	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
Anf. 2 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	1
Anf. 3 BO LUNDGREN (m).....	5
Anf. 4 PER-OLA ERIKSSON (c)	6
Anf. 5 LARS LEIJONBORG (fp)	9
Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v)	11
Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp).....	14
Anf. 8 MATS ODELL (kd)	17
Anf. 9 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	20
Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik.....	21
Anf. 11 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	22
Anf. 12 BO LUNDGREN (m) replik.....	22
Anf. 13 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	24
Anf. 14 LARS LEIJONBORG (fp) replik	24
Anf. 15 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	25
Anf. 16 LARS LEIJONBORG (fp) replik	26
Anf. 17 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	27
Anf. 18 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	27
Anf. 19 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	28
Anf. 20 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	28
Anf. 21 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	29
Anf. 22 ROY OTTOSSON (mp) replik.....	29
Anf. 23 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	30
Anf. 24 ROY OTTOSSON (mp) replik.....	31
Anf. 25 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	32
Anf. 26 MATS ODELL (kd) replik.....	32
Anf. 27 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	33
Anf. 28 MATS ODELL (kd) replik.....	34
Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	35
Anf. 30 BO LUNDGREN (m).....	36
Anf. 31 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	37
Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik.....	38
Anf. 33 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	38
Anf. 34 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	38
Anf. 35 BO LUNDGREN (m) replik.....	38
Anf. 36 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	39
Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c)	39
Anf. 38 MATS ODELL (kd) replik.....	40
Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	41
Anf. 40 LARS LEIJONBORG (fp)	41
Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	41
Anf. 42 JOHAN LÖNNROTH (v)	41
Anf. 43 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	42
Anf. 44 ROY OTTOSSON (mp).....	43
Anf. 45 PER-OLA ERIKSSON (c)	43

2 §	Justering av protokoll	43
3 §	Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	44
4 §	Förnyad bordläggning	44
5 §	Bordläggning.....	44
6 §	Anmälan om interpellationer.....	45
7 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
8 §	Kammaren åtskildes kl. 15.54.	46

